Poštnina plačana v gotovini.
Leto XXII., št. 194
Ljubljana, sreda 20. avgusta 1941-XIX
Cena cent. 70

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ul. 5. - Telefon 31-25, 31-26.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42.
Računi pri pošt. ček. zavodu: Ljubljana št. 17.749.

ZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno L. 12.—, za inozemstvo pa L. 20.—

Uredništvo:
Ljubljana, Puccinijeva ulica št. 5, telefon 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA
per la pubblicità di provenienza italiana ed estera:
Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

Nov nemški sunek proti Leningradu

Dočim čisti nemška vojska na jugu ozemlje okoli Odese in Nikolajeva, je ob estonski meji prodrla dalje proti Leningradu in zavzela mesto Jamburg

Stockholm, 19. avg. sd. Iz razumljivih razlogov sta sovjetska in angleška propaganda pričeli govoriti, da se je začela na raznih odsekih sovjetske fronte nova velika nemška ofenziva, ki naj bi bila po številu že četrta, res pa je, poudarjajo v berlinskih pristojnih krogih, da sedanje borbe niso nič drugega kakor nadaljevanje operacij, ki se razvijajo že nekaj časa. In razvoj teh dogodkov opravičuje najbolj optimistične napovedi. Zlasti velja to za južno Ukrajino in za področje pri Leningradu, kjer se operacije razvijajo nad vse uspešno, čeprav ni mogoče govoriti, da bi pomenile novo ofenzivno fazo. Dejansko nemške sile izvajajo najhujši pritisk na severnem koncu baltskega odseka ter na jugu, kjer se pričenja področje, ki ga Dnjeper s svojim lokom od treh strani obdaja.

Na javnost v posameznih evropskih glavnih mestih je napravil, kakor kažejo poročila iz Budimpešte in drugod, močan vtis nagel in odločen nastop italijanskih čet ob Bugu. Sodelovanje italijanskih sil v borbi na vzhodni fronti ima tudi svoj velik moralni pomen.

V zadnjih dveh dneh so se razvili srditi boji na baltskem odseku bojišča, kjer so nemške sile z velikim uspehom udarile s področja ob Pejpuškem jezeru proti vzhodu. Celo z nasprotne strani so morali priznati, da je padlo mesto Jamburg (Kingisepp), kakih 15 km vzhodno od Narve. Tudi južno od Ilmenskega jezera se nemški pritisk nadaljuje.

Kakor beleži DNB, so dosegle nemške sile tudi na osrednjem bojišču, in sicer južnovzhodno od Smolenska nov velik uspeh. V bitki, ki je trajala tri dni, so uničile dve sovjetski diviziji, ujele nad 10.000 sovjetskih vojakov in razdejale nad 700 vseh vrst motornih vozil. Ruske čete so z obupnimi protinapadi skušale zadržati nemški pritisk, toda brez uspeha.

Na jugu je ozemlje okrog Nikolajeva popolnoma očiščeno. Po informacijah DNB so bili tam uničeni ostanki štirih sovjetskih divizij. Tudi dalje proti vzhodu so nemške oklopne sile v nekem manjšem kraju na področju, ki ga obdaja lok Dnjepra, zaplenile vojne potrebščine kar za celo sovjetsko divizijo. Bitka je bila tam izredno srdita. Budjonijeve sile se sedaj v glavnem z vso naglico umikajo proti Dnjepru. Kakor kažejo poročila iz Berlina, pa nemško letalstvo že razvija svojo delavnost v krajih neposredno ob reki, tako da bi se v danem trenutku umik ruske vojske čez reko čim bolj oviral ali celo onemogočil.

Nemška letala so včeraj zopet z velikim uspehom bombardirala Odeso, iz katere se skušajo ruske čete umakniti po morju na vzhod. Nemška bojna letala so bombardirala ladje, pristaniške naprave in dovozne ceste. Šest ladij s 15.000 tonami je bilo zadetih tako, da se več ne ganejo. Poškodovani sta bili tudi dve vojni ladji, ena križarka in en rušilec. Sovražna propaganda skuša z lažnimi vestmi o potopitvi dveh transportnih ladij na Baltskem morju, kar v Berlinu ne smatrajo niti demantija vredno, nadomestiti velike izgube, ki so bile doslej ruski mornarici prizadete.

Kakor poroča DNB, so se predvčerajšnjim **sovjetska letala pojavila nad Konstanco,** a so svoje bombe odvrgla v morje in sta bili dve letali sestreljeni.

Včeraj so po informacijah madžarske brzojavne agencije prav tako brezuspešno napadla Komarno. Davi je DNB objavil, da so se sovjetski bombniki preko Vzhodnega morja skušali približati nemški obali, a so bili že od vsega početka odbiti. Le enemu letalu je uspelo kreniti proti Berlinu, a ga je nemška protiletalska obramba prisilila, da se je naglo umaknilo, tako da berlinsko protiletalsko topništvo niti ni poseglo v borbo. Kakor so ti letalski sunki kljub vsemu nadčloveškemu prizadevanju sovjetske propagande propadli, tako so nemogoča tudi poročila o sestreljenih 22 in izgubljenih 18 letalih. Snoči je DNB ugotovil, da je bilo v nedeljo sestreljenih 58 ruskih letal, na ruskih letališčih pa uničenih še nadaljnjih 32 aparatov. Dejansko se le pet nemških letal ni vrnilo na svoja oporišča.

Ob koncu koncev se lahko reče, da se ofenziva nemških in zavezniških oboroženih sil nezadržno nadaljuje. Maršalu Budjoniju grozi največja nevarnost, da ne bi bile njegove oborožene sile popolnoma uničene in se ne bi odprla široka pot proti Azovskemu morju ter področju med Dnjeprom in Donom.

S finskega bojišča

Helsinki, 19. avg. s. Finska lovska letala in protiletalsko topništvo so od pričetka sedanje vojne sestrelila 285 ruskih letal raznih vrst. Razen teh je bilo uničenih ali hudo poškodovanih mnogo sovjetskih letal na posameznih letališčih.

V zadnjih 24 urah so bili Helsinki še enkrat alarmirani, a je alarm trajal le kratek čas. Mimo Helsinkijev so letela sovjetska transportna letala, ki so spustila nekaj padalcev, ki pa so bili oblečeni v finske uniforme, deloma pa v civilne obleke. Vsi padalci so bili Estonci in so izjavili, ko so bili ujeti, da se še nikoli niso spustili s padali iz letal in da niso bili še nikoli prej v zraku. Tokrat so odmaknili v njihovih letalih nenadoma pod, tako da so kar popadali iz aparatov. Ko so bili ujeti, so takoj oddali orožje in so izrazili svoje zadovoljstvo, ker se je srečno končal njihov doživljaj.

Bombe na Moskvo

Helsinki, 19. avg. d. Nemško letalstvo je tudi preteklo noč z močnimi silami napadlo Moskvo. Običajno sovjetsko rusko uradno poročilo, ki je bilo davi objavljeno, trdi tudi to pot, da je večje število nemških letal samo poskušalo bombardirati Moskvo, da pa večini letal ni uspelo doseči cilja, ker jih je že prej pregnala protiletalska obramba. Po sovjetskem uradnem poročilu je samo enemu nemškemu letalu uspelo odvreči nekaj rušilnih in zažigalnih bomb, ki so povzročile nekaj gmotne škode.

Bombardiranje odeške luke

Berlin, 19. avg. d. Ker skuša sovjetsko-rusko vojno poveljništvo z ladjami evakuirati del svojih čet, ki jih je nemška ofenziva v Ukrajini pritisnila na obalo Črnega morja, je nemško letalstvo tudi v ponedeljek ves dan z obširnimi akcijami motilo te nasprotnikove evakuacijske poskuse. Skupine nemških borbenih letal so v okviru teh operacij včeraj napadle predvsem luko Odeso na Črnem morju. Dobro merjene nemške bombe so zadele šest sovjetsko-ruskih transportnih parnikov s skupaj 15.000 tonami. Ladje so bile tako poškodovane, da niso mogle več izpluti iz luke. Prav tako sta bila hudo poškodovana neka križarka ter en sovjetsko-ruski rušilec, ki je bil transportnemu brodovju dodeljen v zaščito.

Nemški uspehi

Rim, 19. avg. u. Kolikor je bilo doslej objavljeno v nemških službenih vojnih poročilih, so nemške čete na vzhodu zavzele že 918.050 km² ozemlja s prebivalstvom, ki šteje nad 51 milijonov ljudi. Zasedle so po nemških službenih poročilih Estonijo, Letonsko, Litvo, Rusiji pripadli del bivše Poljske, Belo Rusijo, približno polovico Ukrajine, Bukovino in Besarabjo.

Ameriški listi o vojni na evropskem vzhodu

New York, 19. avg. d. Snočnji newyorški listi objavljajo številna iz nemških virov datirana poročila o uspehih nemške ofenzive v Ukrajini. Nemška poročila stoje v snočnjih newyorških listih nesporno v ospredju zanimanja. Londonski dopisnik lista »New York Post«, Stoneman, poroča tudi, da se je pričela nova nemška ofenziva proti Leningradu ter da je njeno izhodišče pri Narvi, odkoder so nemški oddelki prodrli že več kilometrov daleč proti Leningradu.

Ozadje priprav za konferenco v Moskvi

New York, 19. avg. d. Zunanje-politični sotrudnik časopisnega koncerna »Schripps Hovard«, William Simms, poroča iz Londona, da tvori ozadje anglo-ameriških prizadevanj za ameriško-angleško-sovjetsko konferenco v Moskvi prav za prav samo skrb, da Rusi ne bi sklenili kakega separatnega miru. Kot nadaljnji vzrok navaja dejstvo, da niti Anglija niti Amerika ničesar ne vesta o dejanskem položaju v Sovjetski zvezi. Sovjetska vlada doslej ni dovolila britanski misiji, da bi smela zapustiti Moskvo. Prav tako je bil tudi ameriškim vojaškim atašejem v Moskvi zabranjen obisk na vzhodni fronti. V Moskvi so atašejem namignili, da je njihova želja po obisku na bojnem področju zelo neumestna. Celo sovjetska delegacija v Washingtonu zavzema slično stališče. V okviru zadnjih razgovorov med ameriškimi in sovjetskimi predstavniki so Američani pripomnili, da pač Sovjetski zvezi ne bo mogoče nuditi učinkovite pomoči, ako Američani ne bodo prišli vsaj do približnega pojma o splošnem položaju.

Maršal Čangkajšek bo obiskal Moskvo

Tokio, 19, avg. (Domei). List »Yomiuri« poroča, da bo maršal Čangkajšek bržkone obiskal Moskvo. Vesti o bližnjem Čangkajškovem potovanju v Sovjetsko Rusijo sicer še niso službeno potrjene, glede na trenutni mednarodni položaj pa so zelo verjetne. Razen osebnega Čangkajškovega obiska v Moskvi se po informacijah tega tokijskega lista pripravlja vlada v Čungkingu, da pošlje v Moskvo posebno vojaško komisijo. »Yomiuri« ugotavlja, da bodo nedvomno odnošaji med Moskvo in Čungkingom postali v bodočnosti mnogo tesnejši, kakor so sedaj. Nato piše list o ameriški pomoči Sovjetski zvezi ter pripominja, da je glavno ozadje ameriške pomoči želja Zedinjenih držav, da še bolj obkolijo Japonsko tudi s pomočjo Sovjetske zveze. Ako bo eno izmed glavnih vprašanj, ki se bo obravnavalo na rusko-angleško-ameriški konferenci v Moskvi, vprašanje položaja na Daljnem vzhodu, nadaljuje »Yomiuri«, bo povsem naravno, če bo konferenca v Moskvi skušala čim bolj zbližati tudi Moskvo in Čungking, zaradi česar bi bilo povsem umljivo, če bi v tem okviru prišlo tudi do sestanka Stalina in Čangkajška, ki bi imel značaj preliminarnih razgovorov pred moskovsko konferenco. O Čangkajškovem obisku v Moskvi v Čungkingu šele razpravljajo, toda naravno je, da si prizadevajo že sedaj s posredovanjem Zedinjenih držav skleniti vojaško pogodbo z Moskvo.

Nemško vojno poročilo

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 19. avg. Vrhovno vojno poveljništvo je objavilo danes naslednje poročilo:

Kakor je bilo javljeno že v posebnem poročilu, so zasledovalni boji v južni Ukrajini, v katerih so v zglednem orožnem tovarištvu sodelovali nemški, rumunski, madžarski in italijanski oddelki, dosegli izredne uspehe v bojih in na pohodih, spravili vse ozemlje zapadno od Dnjepra v našo posest. Proti mestu Odesi in posameznim majhnim mostiščem na spodnjem toku Dnjepra, kjer so še sovjetske sile, je bil izveden napad.

V teku teh bojev je sovražnik utrpel najhujše krvave izgube. Preko številk, javljenih v bitki pri Umanju, je bilo pripeljanih okroglo 60.000 ujetnikov ter zaplenjenih 84 oklopnih voz, 530 topov in velike množine drugega vojnega materiala.

V vojni luki Nikolajevu so padle v naše roke naslednje tamkaj zasidrane bojne ladje: 35.000 tonska bojna ladja, 10.000-tonska križarka, 4 rušilci in 2 podmornici. Potopljena je bila ena topničarka, druga pa hudo poškodovana in zaplenjen plavajoči dok, polno naložen z lokomotivami.

Pri napadu na pristanišče v Odesi je letalstvo onesposobilo s hudimi bombnimi zadetki 9 velikih transportov čet ter poškodovalo tri bojne ladje, med njimi težko križarko.

Tudi boji okrog Korostena in Kijeva so prinesli sovjetski vojski hude izgube. Od 8. avgusta dalje je bilo tukaj pripeljanih 17.750 ujetnikov ter zaplenjenih 142 oklopnih voz, 123 topov, en oklopni vlak in mnogo drugega vojnega materiala.

Bojna letala za dolge polete so potopila na Atlantiku v močno zavarovanem konvoju dve sovražni trgovski ladji s skupno 20.000 tonami.

Zadnjo noč so bili napadi močnih oddelkov letalstva z vidnim uspehom naperjeni proti angleškemu središču za gradnjo ladij v Sunderlandu. Druga bojna letala so bombardirala razna letališča na otoku.

V Severni Afriki so nemška in italijanska strmoglavna letala napadla pristaniške naprave v Tobruku. Dosegla so bombne zadetke v skladiščih materiala in prostorih za izkladanje blaga ter hudo poškodovala neko sovražno ladjo.

Angleška bojna letala so zadnjo noč metala po nekaterih krajih zapadne Nemčije bombe. Med civilnim prebivalstvom je bilo malo izgub. Vojaške ali za vojno važne škode ni bilo. Nočni lovci, bojna letala in protiletalsko topništvo so sestrelili 12 angleških bombnikov. Posamezna sovjetska letala so priletela nad severovzhodno Nemčijo, a bila so prisiljena k povratku.

Potopljen angleški iskalec min

Stockholm, 19. avg. d. Britanska admiraliteta je preteklo noč v posebnem komunikeju objavila izgubo svoje ladje za iskanje min št. 39. Glede časa, kdaj je bila angleška minska ladja potopljena, angleški uradni komunike ne navaja nobenih podrobnosti.

Velik požar v Brooklynu

New York, 19. avg. d. V dokih newyorškega predmestja Brooklyna je včeraj dopoldne neposredno poleg mesta, kjer se navadno natovarjajo britanske trgovinske ladje, izbruhnil požar, ki je zavzel zelo velik razseg. Med požarom so se čule tudi močne eksplozije. Prve eksplozije so brzkone nastale v velikih tovornih čolnih, ki so ladjam dovažali tovore blaga. Požar je nato zajel tudi ameriški tovorni parnik »Panuko« ter vrsto tovornih čolnov, ki je ležala ob njem. Parnik »Panuko« je nakladal živo srebro, razne rudnine in konopljo. Vzrok požara do zdaj še ni pojasnjen.

New York, 19. avg. d. O včerajšnjem požaru na ameriškem trgovskem parniku »Panuko« v Brooklynu se doznava, da pogrešajo doslej 15 mornarjev in uradnikov, ki so bili zaposleni v dokih, v katerih je bila ladja zasidrana. Nad 60 ljudi je bilo ranjenih. »New York Herald Tribune« poroča, da pogrešajo celo 65 mornarjev in delavcev. Po mnenju zastopnikov družbe, ki ima v najemu pristaniške naprave, v območju katerih je izbruhnil požar, doslej ni bilo mogoče odkriti kakih znakov, ki bi kazali na morebitno sabotažo. Sestavljena je bila posebna preiskovalna komisija, ki bo skušala dognati vzrok tega velikega požara.

Požar v mehiški tvornici razstreliv

New York, 19. avg. d. Kakor poročajo ameriški listi iz Mexica, je v veliki mehiški tovarni razstrelv, 12 km južno od mehiške prestolnice, izbruhnil velik požar, ki je povzročil veliko škodo na tovarniških objektih. V tej tovarni so se izdelovala razna streliva iz nitroceluloze, ki so se izvažala po večini v Zedinjene države. Uvedena je bila preiskava.

Un violento attacco aereo contro Tobruk

Una nave danneggiata — Bombe anche su Giarabub — Tre velivoli nemici abbattuti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 19 agosto il seguente bollettino di guerra n. 441:

Nelle prime ore del 18 aerei nemici hanno lanciato nei pressi di Catania alcune bombe. Ne vittime ne danni. Le perdite tra la popolazione catanese, causate dalle incursioni aeree dei giorni 15 e 16, sono salite complessivamente a 25 morti e 37 feriti.

In Africa settentrionale, sul fronte di Tobruk, attacchi di fanterie britanniche appoggiati da fuoco di artiglieria sono stati nettamente stroncati: il nemico ha subito notevoli perdite; da parte nostra alcuni feriti.

Formazioni aeree di bombardamento in picchiata germaniche e nazionali, scortate dai nostri cacciatori hanno attaccato con ottimi risultati e nonostante l'intensa reazione nemica, batterie e depositi di munizioni, magazzini di materiale, impianti portuali e baraccamenti della piazza di Tobruk: una nave nemica alla fonda è stata gravemente danneggiata. Tutti i nostri velivoli, sebbene in gran parte colpiti e con qualche perdita a bordo, sono rientrati alle basi. Altri nostri bombardieri hanno centrato con il loro tiro automezzi britannici nell'Oasi di Giarabub.

Aerei inglesi hanno attaccato Tripoli e Bengasi. Tre velivoli nemici sono stati abbattuti in mare dalla nostra difesa contraerea.

In Africa orientale il nemico ha compiuto altre incursioni aeree su Gondar e Uolkefit, colpendo impianti sanitari. Nei vari settori dello scacchiere Gondarino i nostri valorosi reparti col loro contegno audace e agressivo rintuzzano costantemente i tentativi che l'avversario rinnova con forze sempre maggiori.

Silovit letalski napad na Tobruk

Ena ladja poškodovana — Bombe tudi na Džarabub — Tri sovražna letala sestreljena

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil je objavil dne 19. avgusta naslednje 441. vojno poročilo:

V prvih urah 18. t. m. so sovražna letala odvrgla v bližino Catanie nekaj bomb. Žrtev ni bilo in tudi ne škode. Število žrtev catanijskega prebivalstva ob priliki letalskih napadov dne 15. in 16. t. m. se je povzpelo na 25 mrtvih in 37 ranjenih.

V Severni Afriki so bili na odseku pri Tobruku gladko odbiti napadi angleške pehote, ki jo je podpiralo topništvo s svojim ognjem. Sovražniku so bile prizadejane znatne izgube. Na naši strani je bilo nekaj ranjenih. Skupine nemških in nacionalnih bombnikov in strmoglavcev, ki so jih spremljala naša lovska letala, so kljub hudi sovražni reakciji z velikim uspehom bombardirale baterije, zaloge streliva, skladišča vojnih potrebščin, pristaniške naprave in barake v trdnjavi Tobruk. Ena ladja v luki je bila hudo poškodovana. Vsa naša letala so se vrnila na svoja oporišča, čeprav je bil velik del izmed njih zadetih in je bilo nekaj letalcev ranjenih. Drugi naši bombniki so napadli in obstreljevali angleška motorna vozila v oazi Džarabub.

Angleška letala so napadla Tripolis in Bengazi. Tri sovražna letala je sestrelila naša protiletalska obramba. Padla so v morje.

V Vzhodni Afriki so sovražna letala napadla Gondar in Uolkefit ter so zadela nekaj zdravstvenih naprav. Na raznih odsekih gondarskega področja naši hrabri oddelki s svojim pogumnim in ofenzivnim zadržanjem stalno odbijajo poskuse sovražnika, ki jih obnavlja z vedno večjimi silami.

K bojem v Abesiniji

Stockholm, 19. avg. d. Posebni dopisnik londonskega »Timesa« v Adis Abebi poroča o velikih težavah, na katere so Angleži naleteli v Abesiniji. V svojem poročilu izjavlja, da v britanskih vojaških krogih nimajo več nikakega upanja, da bi bilo mogoče prisiliti k predaji 60 letnega italijanskega generala Nasija, ki se z 10.000 do 15.000 italijanskimi vojaki čvrsto drži v Gondarju. Prav tako v britanskih vojaških krogih ne računajo več z možnostjo, da bi bilo mogoče generala Nasija prisiliti k predaji, ker se njegove čete navzlic težkočam v oskrbi zelo pogumno bijejo in so doslej odbile še vse britanske napade na svoje postojanke.

L'Alto Commissario a Črnomelj salutato con entusiasmo dalla popolazione.
Visoki Komisar, navdušeno pozdravljen od črnomeljskega prebivalstva.

L'Eccellenza Emilio Grazioli assiste alla danza popolare delle ragazze di Črnomelj — Ekscelenca Emilio Grazioli prisostvuje narodnemu kolu deklet v Črnomlju

Japonska in položaj na Daljnem vzhodu

Japonska vlada ne more ostati indiferentna glede pošiljanja vojnih potrebščin preko Vladivostoka Sovjetski Rusiji

Tokio, 19. avg. (Domei.) Japonski vladni zastopnik Ishii je na vprašanje predstavnikov tiska o japonskem stališču glede transportov ameriškega vojnega materijala izjavil na današnji tiskovni konferenci:

»Japonska ne more ostati indiferentna spričo širjenja vojne na sosedne države.«

Nato je odgovarjal na razna vprašanja, ki so bila postavljena v zvezi z osmimi točkami deklaracije predsednika Roosevelta in Churchilla. Izjavil je, da to izjavo trenutno še proučujejo v japonskem zunanjem ministrstvu. Na vprašanja, kaj bo ukrenila Japonska glede na petrolejsko ladjo, ki jo je Amerika poslala v Vladivostok, je odgovoril, da mora Japonska v tem pogledu pokazati vso opreznost v svojem postopanju. **Poudaril je, da namerava Japonska delati za ohranitev miru na Pacifiku, tudi v japonskih vodah, pripomnil pa je, da seveda ne bi mogla ostati brezbrižna glede pošiljk vojnih potrebščin Sovjetski zvezi preko Vladivostoka.** Japonska motri položaj z resnim nemirom.

Na vprašanja o stališču Japonske glede tako zvanega obkroževanja dežel ABCD (Amerike, Britanije, Kitajske in Nizozemske Vzhodne Indije) je izjavil, da je japonsko stališče v tem pogledu defenzivne narave, in je pripomnil, da je prav tako ameriški zunanji minister Cordell Hull zatrdil, da je tudi stališče njegove vlade zgolj defenzivne narave.

Inserirajte v „Jutru“!

Interna klinika otvorjena

Pod vodstvom univ. prof. dr. Lušickega je najvišji zavod za interno medicino v pokrajini v ponedeljek začel svoje delo

Ljubljana, 19. avgusta

Naša domača kronika je včeraj zabeležila dogodek, ki je vsekakor zgodovinskega pomena, čeprav je šel skoraj neopazno mimo nas. Ob 10 dopoldne je v novem paviljonu, ki je bil prvotno namenjen za razširitev kirurškega oddelka splošne bolnice na Zaloški cesti, začela poslovati medicinska klinika, najprej interni oddelek, katerega vodstvo je poverjeno univ. prof. dr. Karlu Lušickemu. Interni oddelek klinike je zavzel vse prvo nadstropje novega poslopja, medtem ko je pritličje namenjeno ureditvi kirurgije, ki pod vodstvom univ. prof. dr. Božidara Lavriča v svojih prvih početkih že tudi posluje, vendar za zdaj še pod okriljem kirurškega oddelka splošne bolnice.

Otvoritvena slovesnost je potekla v precej skromnem obsegu, ker je nova klinika še »in statu nascendi«. Izmed odličnikov ji je prisostvoval g. dr. Fabbri kot zastopnik comm. Raimondija, zdravstvenega sodelavca Ekse. Visokega Komisarja Emilija Graziolija, ki mu gre kot najvišjemu predstavniku Države v naši pokrajini zahvala, da je bilo vprašanje medicinske klinike v tako naglem času in tako ugodno rešeno. Šef univ. prof. dr. Lušicki je pri tej priliki poudaril, da med vojno Muze po starem latinskem reklu sicer molčijo, a prav zato smo lahko toliko bolj hvaležni, da se sredi vojne vihre začenja delo na medicinski kliniki.

Prvo nadstropje, ki je zdaj kot interna klinika že v celoti v obratu, obsega vrsto odlično urejenih bolniških sob, ki bodo spričo dejstva, da smo v tem pogledu doslej živeli v veliki stiski, napravile na bolnike in vso javnost najboljši vtis, in pa nekaj najmodernejših laboratorijev, kakršnih potrebuje sodobna interna medicina. Tu je veliki kemični laboratorij, imenovan po znamenitem hrvatskem rojaku, Noblovem nagrajencu Ružičku, ki bo v kratkem dobil svojo opremo, dobro založena strokovna knjižnica, ki nosi ime po znamenitem ruskem fiziologu Pavlovu, Negelijev hematološki laboratorij (za krvne preiskave), Wenckebachov laboratorij za preiskave srca in laboratorij za raziskovanje preosnove. Prav tako nosijo vse bolniške sobe imena odličnih medicinskih strokovnjakov: Osler, Forlanini, Banting-Best, Bergmann, Laenec, Eppinger, Plenčič — malo kdo pozna tega odličnega zdravnika, solkanskega rojaka, ki je užival velik sloves kot profesor na Dunaju in v Bologni — Jagić, Jenko, nestor slovenskih internistov, Radoničić, nekdanji šef zagrebške klinike, Bacelli.

Prav tako vzorno, kakor so urejeni laboratoriji in bolniške sobe, je na kliniki poskrbljeno tudi za vse ostale reči. Na podstrešju so hermetično zaprte shrambe za obleko bolnikov, izvedene tako, da se dajo skupno hermetično ciklonizirati. Pravkar grade še predavalnico zraven poslopja, tako da bo jeseni klinika v celoti izročena svojemu namenu. V splošnem lahko smatramo otvoritev medicinske klinike kot eno velikih pridobitev, kakršne nam omogoča življenje v okrilju Imperija. Kakor smo hvaležni Duceju in Visokemu Komisarju, ki sta neposredno oživotvorila davni sen naše javnosti in našega zdravništva, pa se pri tej priliki hvaležno spominjamo tudi vseh onih pionirjev naše medicinske vede in domače javne uprave, ki so s svojo pobudo in delom pripomogli do ustanovitve klinike v Ljubljani.

Ameriške in angleške intrige na Daljnem in Bližnjem vzhodu

V Washingtonu pripravljajo represalije proti Japonski in Franciji — Angleško-sovjetski pritisk na Iran

Berlin, 19. avg. u. Razgovor, ki ga je imel Roosevelt takoj po svojem prihodu s svojimi najbližjimi sodelavci in še posebej s Cordellom Hullom, se je nanašal, kakor je bilo službeno objavljeno, na najnovejši razvoj mednarodnega položaja, posebej pa na Japonsko in vichyjsko Francijo. Vse kaže, da je bil ta razgovor zelo ploden. Pozitivnega je bilo na njem, kakor se kaže, nekaj novih represalij proti Tokiju in se more pričakovati, kolikor se Francije tiče, »energičen razčiščevalni korak«. Spričo dopuščenih indiskrecij se je zvedelo, da bodo Zedinjene države na primeren način podprle tudi diplomatsko akcijo, ki sta jo pričeli izvajati Velika Britanija in Sovjetska zveza na Bližnjem vzhodu v splošnem ter posebej v Iranu.

Zadnji cilj te akcije je, da se Iran in pozneje tudi Afganistan pridobita za to, da bi se lahko sovjetske čete in vojne potrebščine prevažale preko iranskega in afganistanskega ozemlja v Irak in Sirijo odnosno v Indijo. Na ta način naj bi se ob dani priliki ustvarila skupna angleško-ruska fronta od Sredozemskega in do Črnega odnosno od Indijskega do Kaspiškega morja. Jasno je, da bi radi na zapadu ta namen čim prej dosegli tudi z vidika praktične pomoči Sovjetski zvezi.

Dejansko se angleško-ruska trgovinska pogodba, ki je bila sklenjena predsnočnjim, ne bi mogla izvesti v širšem obsegu, če se ne bi našla najkrajša pot preko Irana in Afganistana. Zato sta londonska in moskovska vlada poslali v Teheran novo noto, v kateri sta zahtevali izgon tako zvane »pete kolone«, namreč Nemcev. Odveč bi bilo ugotoviti, da je bila ta nota predložena na tak način in s tako nujnimi zahtevami, da ima prav za prav značaj ultimatuma. Jasno je, da bi moral šah na ta način prekiniti odnošaje z Nemčijo in postati vsaj pasivni zaveznik Angležev in Rusov.

V Berlinu zasledujejo s primerno pozornostjo diplomatski razvoj teh prvih konkretnih korakov plutokratsko-sovjetskega sodelovanja. Ni dvoma, da bi moral Iran po načrtih z druge strani Kanala priti v sfero sovjetskega vpliva, enako kakor vzhodna Evropa, seveda pa bo treba prej še računati ne samo z že doslej odločno pokazanim odporom neposredno prizadetega Irana, marveč tudi z oboroženimi silami osi.

Lizbona, 19. avg. d. Imperialisti v Zedinjenih državah hočejo za vsako ceno izzvati konflikt na Daljnem vzhodu. Ni bilo dovolj, da so ukinili izvoz raznih vrst surovin in drugih potrebščin na Japonsko, marveč so se sedaj odločili še za nadaljnje ukrepe. Roosevelt je ukinil izvoz kavčuka, celuloze, kemikalij in drugih potrebščin na Japonsko. To blago bo mogoče v bodoče izvažati na Japonsko le s posebnimi dovoljenji. Rooseveltovi ukrepi pa tudi tokrat odločnih japonskih državnikov ne bodo omajali. Pogajanja z Nizozemsko Indijo se nadaljujejo, čeprav izvajajo Američani in Angleži močan pritisk na vlado v Bataviji. Čim bodo uspela, bo uvoz kavčuka na Japonsko popolnoma zagotovljen.

New York, 19. avg. d. Kakor poroča agencija Associated Press iz Londona, je mogoče na podlagi raznih znakov soditi, da bosta Velika Britanija in Sovjetska zveza najbrž v kratkem poskusili podvzeti odločilne korake proti Iranu. Zastopnik agencije navaja v podkrepitev svoje trditve pisanje londonskega lista »Daily Mail«, ki pravi, »da si Velika Britanija ne more dovoliti, da bi v vprašanju Irana še nadalje ostala na sedanjem stališču čakanja. List pravi, da leži Iran na nemški poti proti Indiji. Glede na nagle nemške uspehe v Ukrajini nastaja po mnenju omenjenega londonskega lista potreba po naglih akcijah Velike Britanije proti Iranu z vsakim dnem nujnejša, češ, da bi Anglija lahko preko iranskega ozemlja uspešno podprla Sovjetsko zvezo, ki je zaradi vojaškega poloma v Ukrajini v čim dalje večji nevarnosti.

Turčija odklanja angleško vabo

Sofija, 19. avg. s. Politični bolgarski krogi opozarjajo, da je rusko-angleško zavezništvo in ustanavljanje nove angleške fronte na srednjem vzhodu logično povzročilo pojav novih važnih a negativnih elemetov glede na zavezništvo, ki obstoja med Turčijo in Anglijo od l. 1939 dalje. Kakor se je zvedelo iz Carigrada, so bile angleško-sovjetske garancije odklonjene, kar je znamenje evolucije turške zunanje politike. Te garancije bi pomenile zelo nudo nevarnost za Turčijo. Anglija in Rusija bi po svojih starih izkušnjah Turčijo spremenili v novo bojišče in bi vojaško zasedli deželo, čeprav bi je ne bila napadla niti Italija niti Nemčija.

Zvedelo se je, da sta angleški in sovjetski poslanik skušala pridobiti turško vlado, da bi pristala na te garancije, a ji nista sporočila, da Anglija in Sovjetska Rusija ne nameravata s svojimi vojnimi silami preventivno zasesti deželo, kar bi znova ustvarilo balkansko fronto. Tako je vsaj za trenutek Turčija zavarovana pred invazijo sovjetskih in angleških sil.

Odlikovanje požrtvovalnega francoskega zdravnika

Bern, 19. avg. d. Kakor poroča francoska agencija, je maršal Petain imenoval za častnika francoske častne legije francoskega zdravnika Lobligeoisa, radiologa na pariški bolnici Bretonneau. Dr. Lobligeois, ki je v izvrševanju svojih radioloških zdravljenj izgubil že pred dalje časa eno roko, je bil sedaj prisiljen pustiti si amputirati tudi še drugo roko.

VESELI TEATER

V DELAVSKI ZBORNICI.

Nov spored. Začetek ob 20., konec ob 21.40.

Rooseveltovi razgovori z zastopniki kongresa

New York, 19. avg. d. Kakor poročajo ameriški večerniki iz Washingtona, je imel prezident Roosevelt včeraj razgovore z vodilnimi osebnostmi ameriškega kongresa o zunanjepolitičnih vprašanjih. Rooseveltov tajnik Early je izjavil, da je v teh razgovorih Roosevelt poročal o svojem sestanku na Atlantiku ter da se je od predstavnikov kongresa pustil informirati o položaju v senatu in reprezentančni zbornici. Kakor javlja iz Washingtona agencija Associated Press, je verjetno, da so obravnavali tudi možnost nadaljnjega povečanja kreditov za pomoč Veliki Britaniji. Razgovorom so prisostvovali tudi podpredsednik Wallace ter namestnik predsednika reprezentančne zbornice skupaj z načelniki raznih političnih frakcij ter s predsednikom zunanjepolitičnih odborov senata in reprezentančne zbornice.

Včeraj je prezident Roosevelt podpisal zakon, s katerim se oproščajo aktivne vojaške službe vsi vojni obvezniki v starosti 28 let ter preko te dobe. Nadalje je Roosevelt podpisal tudi zakon o podaljšanju vojaške službe za 18 mesecev.

Churchill na Islandu

Lizbona, 19. avg. d. Churchill se je na svojem povratku v Anglijo mimogrede ustavil na Islandu, kjer je pregledal angleške in ameriške čete.

New York, 19. avg. d. Kakor poroča agencija »International News Service« iz Londona, je Churchill ob sestanku z Rooseveltom na Atlantiku obiskal tudi Island, kjer je imel v Reykjaviku celo nekakšen govor z balkona magistratnega poslopja. Churchill se je ob tej priliki poslužil običajnih fraz, da je bil Island zaseden samo zaradi obrambe demokracij, ter je med drugim dejal, da so Angleži prišli na Island zaradi tega, da bi odvrnili vojno od tega otoka.

Ponesrečena angleška letalska ofenziva

Berlin, 19. avg. u. Kar se tiče angleške pomoči Sovjetski zvezi opozarjajo tukajšnji politični in vojaški krogi ironično na izjave, ki jih je predsnočnjim podal angleški letalski minister Sinclair. Minister je nagovoril posadko eskadrile angleških bombnikov in je predvsem naglasil, da je sedaj naloga angleških bombnikov prizadeti Hitlerju usodni udarec. Angleška lovska letala so si že pridobila zaslugo, da so v zadnjem septembru odvrnila nevarnost nemške invazije v Anglijo. Med tem je za enkrat naloga angleškega napadalnega letalstva, da uspešno podpre angleške vzhodne zaveznike. Sistematski napadi na življenjske živce nemške vojne industrije pomenijo znatno olajšanje za sovjetsko vojsko, ker mora nemško letalstvo pustiti v Porenju in Westfaliji znaten del svojih sil, če hoče vzdržati pritisk Anglije iz zraka.

Nemški krogi pripominjajo, da je prav ta dan nemško letalstvo udarilo na Anglijo z novo silo in uničilo 38 angleških letal. Vsa angleška letalska ofenziva pa je imela do sobote zjutraj le ta rezultat, da je angleško letalstvo zgubilo skoraj 300 letal.

Stockholm, 19. avg. d. Kakor objavlja britansko letalsko ministrstvo iz Londona, so nemška letala preteklo noč preletela razne kraje v severni Škotski, kakor tudi posamezne predele severovzhodne Anglije. Nemška letala so z rušilnimi bombami povzročila v raznih mestih precejšnjo gmotno škodo.

Odbiti letalski napadi na Berlin

Berlin, 19. avg. d. V noči na torek so britanska letala preletela razne kraje v zapadni Nemčiji. Kakor je bilo davi javljeno z merodajnega mesta v Berlinu, so britanska letala na več krajih metala rušilne in zažigalne bombe, ki pa so povzročile v nekaterih mestih le manjšo škodo. Med civilnim prebivalstvom je bilo nekaj izgub.

Manjše število sovjetskih bombnikov, ki so z Baltika preko Vzhodnega morja prodrli nad nemško ozemlje, je že na obali pregnala nemška protiletalska obramba. Enemu letalu je uspelo prodreti do neke točke severno od Berlina, kjer pa je tudi to letalo prisililo protiletalsko topništvo k povratku. Po podatkih, ki so bili do jutra na razpolago, je bilo pri vseh teh nočnih napadih sestreljenih devet sovražnih letal.

Omejitev političnega udejstvovanja v Čilu

Santiago, 19. avg. d. Kakor javljajo s službenega mesta se je čilska vlada odločila prepovedati delovanje vsem političnim strankam, ki so odvisne od kake tuje države. Vlada bo šele razpravljala o tem, ali naj se te stranke prepovedo, s posebnim odlokom ali pa po normalni ustavodajni poti.

L'interessamento del Partito per la Fiera autunnale di Lubiana

Il Foglio di disposizioni del Partito reca la seguente nota:

»Dal 4 al 13 ottobre XIX, si svolgerà, sotto il patronato dell'Alto Commissariato per la provincia di Lubiana, la Fiera autunnale di Lubiana, che darà una concreta dimostrazione delle possibilità economiche della nuova provincia italiana. Le Federazioni dei Fasci di Combattimento, la Gioventù Italiana del Littorio e l'Opera Nazionale Dopolavoro daranno la loro attiva collaborazione per la riuscita della manifestazione.«

Come si vede da questa disposizione, la Fiera di Lubiana ha anche l'onore dell'interessamento del Partito che, dopo quello del Duce, è il più alto al quale poteva ambire.

Zanimanje Stranke za Ljubljanski velesejem

Ljubljana, 19. avgusta.

Uredbeni list Stranke objavlja:

Pod pokroviteljstvom Visokega Komisarja za Ljubljansko pokrajino bo od 4. do 13. oktobra 1941-XIX jesenski ljubljanski velesejem, ki bo prikaz gospodarskih sposobnosti nove italijanske pokrajine. Zveze borbenih Fašijev, Italijanska liktorska mladina in Dopolavoro bodo pri tem sodelovali in prispevali k uspehu razstave.

Ta odredba kaže, da se za ljubljanski velesejem zanima tudi Stranka, kar je po zanimanju samega Duceja najvišja počastitev, ki si jo more prireditev želeti.

Gospodarstvo

Letošnji žitni pridelek Evrope je nekaj večji od lanskega

Po mesečnem poročilu mednarodnega kmetijskega zavoda v Rimu je bil letni čas žitnega dozorevanja v večini pšenico pridelujočih pokrajin severne poloble znatno ugodnejši, kakor se je pričakovalo. Pšenica in rž sta se v večini teh dežel poleti znatno popravili. Dež je dozorevanje in žetev malo motil. V **Evropi** (brez Sovjetske zveze), kjer so v začetku poletja računali komaj s povprečnim pridelkom pšenice, se je zdaj cenitev izboljšala na dobro srednjo žetev. Povprečni letni pridelek v desetletju 1930/1939 je znašal 42.8 milijona ton z največjim pridelkom 50 milijonov ton v letu 1938. in z najmanjšim pridelkom 37 milijonov ton v letu 1930. Računa se, da znaša letošnji evropski pridelek pšenice 43 milijonov ton. Bil bi večji, toda zaradi vojnih dogodkov je pridelek v vzhodni Evropi nekaj manjši. S 43 milijoni ton je letošnji pridelek za 6 milijonov ton večji kakor v minilem letu in zaostaja le za rekordno letino v letu 1938/39. Rž je v splošnem še bolje uspela kakor pšenica. V Sovjetski zvezi je bil pridelek pšenice in rži dober.

V **Severni Ameriki** je neugodno vreme v juniju nekoliko poslabšalo razvoj žita. V Zedinjenih državah cenijo pridelek pšenice na 25 milijonov ton nasproti 22.2 milijona ton v letu 1940. Kanada pa je imela to leto zaradi znatno zmanjšane površine in manjšega hektarskega donosa komaj srednjo žetev. To je 8 milijonov ton nasproti 15 milijonom ton v prejšnjem letu. Celotni pridelek pšenice v Severni Ameriki in Srednji Ameriki, ki znaša 33.5 milijona ton, pa se vendar lahko označuje za prav dober.

V **Vzhodni Aziji** je pridelek pšenice v Indiji nazadoval za 800.000 ton na 10.1 milijona ton. Turčija ima le srednji pridelek, ki doseza okoli 4 milijone ton. Japonska je pridelala 1.58 milijona ton pšenice nasproti 1.8 milijona ton v lanskem letu. Večina dežel Prednje Azije ima zelo velik pridelek pšenice, tako da je ves pridelek pšenice v Aziji ocenjen na 18 milijonov ton, to je le za en milijon ton manj kakor v letu 1940.

V **Afriki** je bil letošnji pridelek pšenice skoro enak lanskemu.

Naslednja tabela nam kaže letošnji pridelek pšenice na severni polobli v primeri z l. 1940. in 1939. (v milijonih ton):

	Evropa	Sev. Amerika	Azija	Afrika
1941.	43.0	33.5	18.0	3.5
1940.	37.0	37.7	19.0	3.1
1939.	46.1	35.2	18.1	4.1

Skupno v 1941. letu 98.0, v 1940. letu 96.8 in v 1939. letu 103.5 milijona ton. Letošnji žitni pridelek na vsej severni polobli je torej nekoliko večji od lanskega, vendar pa ne doseza pridelka v letu 1939.

Gospodarske vesti

Prijava presnega in kuhanega masla. Po odredbi Prehranjevalnega zavoda Visokega Komisariata za Ljubljansko pokrajino stopi racioniranje presnega in kuhanega masla v veljavo v **četrtek 21. avgusta t. l.** Zato se počenši s tem dnem ta dva proizvoda smeta konsumentom prodajati **samo za odrezke živilskih nakaznic za maščobe.** Ker je po tej odredbi predpisana tudi prijava presnega in kuhanega masla, vabi mestni preskrbovalni urad vse **izdelovalnice masla ter trgovce na debelo in na drobno,** da morajo najkasneje **do petka 22. avgusta** naznaniti vse zaloge presnega in kuhanega masla po **stanju z dne 20. avgusta.** Prijave naj oddajo v II. nadstropju Mestnega doma, soba št. 3, med uradnimi urami od 7.30 do 14. ure.

Oves po 2 liri je mestni preskrbovalni urad začel prodajati na svoji stojnici na Vodnikovem trgu, da bodo Ljubljančani, ki jim je mestni gospodarski urad priskrbel piščeta, prav tako pa tudi drugi perutninarji in sploh rejci malih živali, lahko brez večjih skrbi in iskanja primerne piče in krme zredili čim več živali. Da pa vsakdo dobi vsaj nekaj priboljška za svojo perutnino in male živali, lahko kupi vsak rejec samo po 4 kg ovsa naenkrat. Že prvi dan, v torek, so se gospodinje tako razveselile ovsa, da so ga pokupile čez 2000 kg. Ker je v sredo tržni dan in se bodo gospodinje zalagale predvsem s krompirjem, na mestni tržnici ne bo prostora za prodajo ovsa, zato pa bo naprodaj spet v četrtek.

= **Oddaja gradbenih del pri zatvornici na Ljubljanici.** Visoki Komisarijat razpisuje za izvršitev druge etape gradbenih del pri zatvornici na Ljubljanici v km 26.380 prvo javno pismeno ponudbeno licitacijo na dan 26. t. m. ob 11. dopoldne v sobi 10. tehničnega oddelka v Ljubljani, Bleiweisova cesta 10. Odobreni proračun znaša 704.015 lir. Kavcijo 35.200 lir je položiti pri davčni upravi za Ljubljano mesto najkasneje do 10. ure na dan licitacije. Podrobnosti razpisa so razvidne iz razglasa o licitaciji na razglasni deski tehničnega oddelka.

= **Spremembe in dodatki v trgovinskem registru.** Pri Hrvatski zemaljski banki, d. d., podružnici v Ljubljani, se dopolnjuje sklep o spremembi naziva tvrdke. Slovenski se glasi tvrdka: Hrvatska deželna banka, d. d., italijanski: Banca del Paese Croato S. A. Razen tega ima banka še nemški, češki, francoski, angleški in madžarski naziv. — Pri tvrdki »Paketošped«, transportnem in paketnem podjetju, Ercigoj Oton, se je izbrisal dozdajšni lastnik Ercigoj Oton, trgovec v Ljubljani na Tyrševi c. 17, in se je vpisala nova lastnica Gornik Zdenka, lastnica spedicije Šever in nasledniki na Rakeku. — Pri Stavbni družbi, d. d. v Ljubljani, se je zaradi smrti izbrisal član upravnega sveta Jovan Janko, vpisal pa se je prokurist inž. Pajk Milan, civilni pooblaščeni inženjer v Ljubljani.

= **Odredbe srbske žitne centrale.** Srbska žitna centrala je izdala vrsto odredb, ki urejujejo oddajo, čiščenje in mletev pšenice. Kmetje morajo dve tretjini prebitka oddati do 15. septembra, ostanek pa do 30. septembra. Vsak kmet je dolžan očistiti pšenico, ki jo mora oddati. Mlini ne smejo za lastni račun naenkrat več zmleti, kakor je za prodajo v teku štirih tednov potrebno. Razen tega so uvedene knjige, v katere se vnaša ves promet. Knjigovodstvo je obligatno tako za mline kakor za žitne trgovce.

= **Nemške ovce za Slovaško.** Iz Bratislave poročajo: Kmetijski urad Nemške stranke na Slovaškem je kupil v Nemčiji 100 merinskih ovc za ceno 400.000 slovaških kron in jih brezplačno dal na razpolago nemškim rejcem ovc na Slovaškem za izboljšanje reje. Podobno akcijo je pred kratkim izvršil tudi slovaški kmetijski svet. Smoter te akcije je izboljšanje reje ovc na Slovaškem, ki so jih imeli v začetku letošnjega leta 280.000, lani pa 396.000 glav.

Le segnalazioni di autoveicoli

L'Alto Commissario per la provincia di Lubiana, ritenuta la necessità, per la sicurezza della circolazione, di uniformare le norme relative alle segnalazioni stradali degli autoveicoli della provincia di Lubiana con quelle in vigore nelle altre province del Regno, **ordina:**

Art. 1. Tutti gli autoveicoli (autovetture, autocarri, autocorriere e motocarri) debbono essere provvisti di un dispositivo per le segnalazioni di cambiamento di direzione costituito da due indicatori luminosi, di forma allungata, azionati dal guidatore, con apposito comando e situati uno su ogni lato del veicolo.

Ogni indicatore deve essere mobile, in modo vhe in posizione di segnalazione deve sporgere dalla sagoma esterna del veicolo almeno 10 cm; deve essere di colorazione arrancione, e deve risultare ben visibile tanto davanti che di dietro, sia di giorno che di notte.

A segnalazione cessata l'indicatore non deve essere visibile, neanche parzialmente.

Nel caso in cui gli indicatori siano situati in modo che il conducente non possa controllarne il funzionamento, questi deve poterne controllare il funzionamento a mezzo di un ripetitore posto sul cruscotto del veicolo.

Art. 2. La segnalazione di rallentamento o di arresto per gli autoveicoli di cui all'articolo 1 deve essere fatta a mezzo di dispositivo applicato nella parte posteriore dell'autoveicolo o del rimorchio, che può essere riunito con il fanalino di targa a luce rossa.

Il comando di tale dispositivo deve essere collegato con il comando a pedale del freno, in modo che ogni volta che questo ultimo venga azionato dal conducente appaia la segnalazione luminosa di color arancione.

Art. 3. Tutti gli autocarri e autocorriere debbono essere provvisti di uno specchio retrovisivo che permetta al conducente di vedere, per riflessione, i veicoli sopraggiungenti.

Tale specchio di forma rettangolare (dimensione minima cm 12×20) o circolare (diametro minimo cm 13) deve essere collocato in posizione adeguata perchè il conducente possa facilmente usarne rimanendo nella normale posizione di guida.

Art. 4. Per gli autoveicoli già in circolazione che fossero muniti di dispositivi efficaci a dare tutte le segnalazioni previste dalle presenti norme, ancorchè non in tutto conformi alle norme stesse, si acconsente di non apportar modifiche.

Art. 5. Coloro che circolino con autoveicoli non muniti di apparecchi di segnalazione, di cambiamento di direzione, di rallentamento e di arresto o di specchio retrovisivo, o che, pur essendo muniti dei dispositivi di direzione non ne facciano uso regolare, sono puniti con un'ammenda da L. 25 a L. 100.

Il contravventore è ammesso a pagare immediatamente il minimo dell'ammenda.

Art. 6. La presente ordinanza entra in vigore il 1º settembre 1941-XIX.

Lubiana, 8 agosto 1941-XIX.

L'Alto Commissario **Emilio Grazioli**

Prometni znaki motornih vozil

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino, smatrajoč, da je za varnost prometa potrebno, izenačiti predpise o prometnih znakih motornih vozil v Ljubljanski pokrajini s predpisi, ki veljajo v drugih pokrajinah Kraljevine, **odreja:**

Člen 1. Vsa motorna vozila (avtomobili, tovorni avtomobili, avtobusi in trokolesni tovorni avtomobili) morajo imeti napravo za dajanje znakov o menjavi smeri, sestavljeno iz dveh osvetljenih smernikov podolžne oblike na obeh straneh vozila, ki jo upravlja voznik s posebnim vzvodom.

Vsak smerni kazalec mora biti tako gibljiv, da ob dajanju znamenja moli za najmanj 10 cm iz vozila; biti mora oranžne barve in se mora podnevi in ponoči dobro videti tako odspredaj kakor odzad.

Ko se neha dajati znamenje, se kazalec tudi delno ne sme več videti.

Pri kazalcih, ki bi bili tako nameščeni, da voznik ne more nadzorovati njihovega delovanja, mu mora biti mogoče nadzorovati njih delovanje s pomočjo pomežikovalca, ki je nameščen na armaturni plošči vozila.

Člen 2. Znak za zmanjšanje hitrosti ali ustavitev se mora dajati pri motornih vozilih iz člena 1. z napravo, ki je nameščena na zadnji strani motornega vozila ali priklopnega voza in se lahko spoji z rdečo lučko spoznavne tablice.

Posluževanje te naprave mora biti spojeno z nožnim vzvodom zavore, tako da se vselej, kadar voznik le-tó uporabi, pokaže tudi oranžni svetlobni znak.

Člen 3. Vsi tovorni avtomobili in avtobusi morajo imeti refleksno zrcalo, ki naj vozniku omogoča, da v sliki opazi za njim prihajajoča vozila.

To zrcalo pravokotne oblike (veliko najmanj 12×20 cm) ali okroglo (s premerom najmanj 13 cm) mora biti tako nameščeno, da ga voznik z lahkoto uporablja in pri tem ne spremeni svoje navadne drže kot voznik.

Člen 4. Pri motornih vozilih, ki so že v rabi in ki bi bila opremljena s tako učinkovitimi napravami, da dajejo vse znake, določene s temi predpisi, pa čeprav niso popolnoma skladne s predpisi samimi, teh naprav ni treba predelati.

Člen 5. Kdor koli bi vozil z motornim vozilom, ki nima naprav za dajanje znakov, za menjavo smeri, za zmanjševanje hitrosti in ustavitev ali refleksnega zrcala, ali bi, čeprav ima smerno napravo, leté ne uporabljal predpisno, se kaznuje v denarju od L 25.— do L 100.—.

Najnižjo denarno kazen lahko plača kršitelj takoj.

Člen 6. Ta naredba stopi v veljavo dne 1. septembra 1941-XIX.

Visoki Komisar **Emilio Grazioli**

Tam gori nad Cankarjevo Vrhniko

Vrhnika, 19. avg.

V lahkem vetru se ziblje bogat pridelek na Ljubljanskem barju in naš kmetič si z žuljevo roko briše potno čelo. Tam v jugozapadnem kotu Barja — danes rodovitnega polja — stoji trop hiš, »stisnjena jata golobov«, nad katerimi kraljujeta Sveta Trojica pa Sv. Pavel. Vrhnika je to, Cankarjeva Vrhnika, ki ji je pel slavo in čast naš nepozabni mojster. Nad Vrhniko kakor nad vso našo zemljo so se zbrali pred štirimi meseci črni oblaki, obetajoči črne dni, a nevihta se je naglo polegla. Grozote vojne so šle mimo nas in mirno ljudstvo se je vrnilo z veseljem na delo.

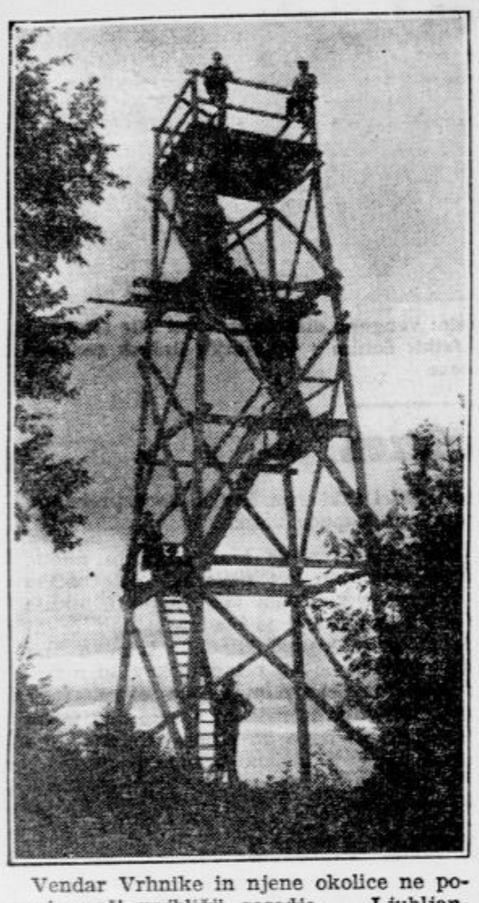

Vendar Vrhnike in njene okolice ne poznajo naši najbližji sosedje — Ljubljančani. Kdor pa je bil enkrat tu in v okolici, prav rad pride še, ker okolica nudi zelo lepe izprehode. Ne bom razkril vseh lepot, temveč popeljal bom meščane na eno najlepših razglednih točk notranjskega kota.

Na zahodni strani trga se vzdiguje nad 80 m visoka Planina z nad 20 m visokim razglednim stolpom. Semkaj je naš cilj. Pot se vije s postaje Vrhnike proti Stari Vrhniki in Pod čelo. Tu gremo na križišču na levo po dobri, za avtomobilsko vožnjo sposobni cesti do Kurena, hribčka s cerkvijo sv. Nikolaja. Lepši pa je dostop do Kurena čez Staro Vrhniko in po stezah po lepem, senčnatem smrekovem gozdu. Zgrešiti pač ne moremo, ker če koračimo po stezah v hrib, bomo prišli v dobri uri na Kuren, kjer deli sv. Miklavž darove. Cerkvica je precej stara. Pred leti so v njej odkrili nekaj fresk domačih mojstrov, Ne predstavljajo posebnosti, pač pa je zanimiv leseni strop, ki je ves poslikan v pravokotne okvire nanizanih slik, znamenj in grbov. Iz vsega se zrcali zmožnost kmečkih preprostih mojstrov. Tu domujeta dve kmetiji, v bližini cerkvice pa je »pajžba«, na kateri visi deska popisana s Cankarjevimi verzi: »O, Vrhnika, prečuden kraj . . .« Tu sem je kaj rad zahajal Cankar, saj odtod je krasen razgled proti severu, vzhodu in zahodu: pred nami leži kakor na dlani Podlipska dolina, Sv. Jošt, Žažar, Zaklanec, Lesno brdo. V ozadju pa hribi Sv. Trije Kralji, Lavrovec, Črni vrh nad Polhovim Gradcem, Kurena, Grmada — a dalje na Barju bele vasice, žitna polja in v ozadju bela Ljubljana z vso okolico, a na vzhodu Krim — pod njim žalostna gora in Sv. Ana. Ob lepem vremenu pregledaš odtod vse gorenjske vršace, nad katerimi kraljuje Triglav.

Odtod se napotimo čez Mizni dol proti Zaplani ali na Planino proti jugozapadu, kamor smo namenjeni. Do stolpa na vrhu je uro hoda po senčnatem bukovem gozdu. Za botanika kakor nalašč ta pot, saj na izbiro je cvetje ob poti sami. Zgodaj pomladi si nabereš tudi blagajano (Blagajev volčin). V tem času pa se nazoblješ robidnic, da se žeja pogasi. Tik pod vrhom Planine prečkamo cesto, ki vodi v Zaplano in Ulovko planino, a mi zavijemo na levo, proti jugu ter smo po nekaj stokorakih na cilju. Trud je takoj poplačan s krasnim razgledom, še preden se povzpnemo na stolp. Razgled, ki se nam je nudil na Kurenu, je od tu odprt tudi proti jugu: Logaška planota, Hrušica, Planinska gora, Trnovski gozd, Nanos, Javorniki, Cerkniško jezero, Snežnik itd. Od tu sanjaš ure in ure, ko gledaš to lepo našo zemljo, in spoznal boš Cankarja: »V mehkem domotožju mi zakoprni srce . . .«

Poleg stolpa je zasilno zavetišče proti dežju. Vodnjak je nudil dobro pitno vodo, a žalibog je sedaj pokvarjen. Treba ga bo popraviti. Pred leti je neki vrhniški gostilničar ob nedeljah točil pivo in nudil prigrizek — kar spada v podkrepitev mišic — zdaj pa je to opuščeno. Primerno bi bilo tu gori postaviti kočo, ki naj bi bila odprta tudi pozimi, saj v bližnji Zaplani so lepa smučišča. V prijazni Zaplani si pogasiš žejo in če je sreča, je peka domačega kruha dobro pečena. Dobro bi bilo, da bi SPD z vrhniškim olepševalnim društvom rešilo to zadevo, pa se bo tudi zelo razvila smučarija.

Sestop s Planine je mogoč v razne smeri — poti so markirane. Največ izletnikov gre čez Špico v dolino proti Betajnovi. Tu na Špici je baje nekoč stal mogočen grad, kjer je gospodaril čez vso okolico okrutnež, ki se je, po ljudski povesti, izpremenil v kačo, ki se še dandanes hodi gret na sonce. (Svetličičeva balada: »Ukleti graščak«.) Res je, da je tu dober lov na modrase, kjer sta te golazni največ polovila pokojni dr. Šerko in še živeči znani gostilničar Nace.

Prijetna je tudi pot proti »Lintvernu«, podzemskemu bazenu, ki bruhne na dan po enkrat ali dvakrat več kubikov vode. Valvazor piše, da so v starih časih hodile sem po vodo one ženske, ki so hotele imeti potomce. Pa tudi bodočega moža so zagledale v vodi Lintverna. Mogoče je res »Lintvern« pomagal, ker pot in senca v gozdičku sta kaj zapeljiva. Danes pa je ta vodni rezervoar obzidan, izpremenjen je v vodni zbiralnik, ki pojačuje vrhniški vodovod. Počitek in dobra kapljica v naših gostilnah zaključi tak izlet. Tudi nekaj malega prigrizka se še dobi. Pridite, turisti, tudi k nam!

Naši železničarji so zborovali

Deset podružnic šteje 1333 članov

Ljubljana, 19. avgusta

V nedeljo je imela ena najstarejših organizacij državnih uslužbencev svoj redni občni zbor, ki je prvi v novoustanovljeni ljubljanski pokrajini ter XVIII. v bivši Jugoslaviji, v delovanju organizacije pa XXVII. Organizacija narodnih železničarjev je smatrala za potrebno, da glede na novo nastale prilike nadaljuje svoje delo v korist vseh železničarjev, ustanove in naroda. Zaradi tega je bil sklican za nedeljo 17. t. m. redni občni zbor, katerega naloga je bila predvsem ta, da sestavi novi odbor ter nadaljuje delo, katero si je organizacija začrtala pred 32. leti.

Občnega zbora se je kot zastopnik politične oblasti udeležil g. komisar Kvesture Freddi, ki je z velikim zanimanje in pazljivostjo prisostvoval celotnemu poteku zborovanja.

V uvodu je I. podpredsednik g. Ogrin v glavnih obrisih poročal o delovanju organizacije v zadnjem času, pozdravil je g. komisarja Freddija ter zastopnika g. direktorja inž. Kavčiča tovariša Podbregarja, načelnika prometnega oddelka železniške direkcije. Izčrpno je poročal o delovanju organizacije tajnik g. Andoljšek. Iz poročila je bilo razvidno, da je bilo delo oblastnega odbora Ljubljana skozi vso dobo izredno aktivno ter je do ustanovitve nove ljubljanske pokrajine odnosno do zloma bivše Jugoslavije število članstva zaradi pozitivnega dela organizacije stalno naraščalo. Nove prilike z ustanovitvijo Ljubljanske pokrajine v okrilju Italije so sicer zmanjšale območje ljubljanskega oblastnega odbora, vendar še vedno deluje 10 podružnic, ki skupno štejejo 1333 organiziranih slovenskih železničarjev. Pred zlomom Jugoslavije je štela organizacija na področju bivše dravske banovine 3543 članov.

Iz tajniškega poročila je bilo razvidno, da je organizacija posvečala vse svoje sile v prid gmotnemu izboljšanju slovenskega železničarja, kar ji je v veliki meri tudi uspelo. Res je še precej nerešenih vprašanj, vendar Ekscelenca Visoki Komisar Grazioli z velikim zanimanjem in uvidevnostjo spremlja vse delovanje organizacije

Organizacija narodnih železničarjev v Ljubljanski pokrajini se z vsemi sredstvi trudi olajšati stanje tovarišev. Da to delo ni lahko, bo razumel vsakdo. In vendar je v naših železničarjih toliko socialnega duha, da z lastnimi sredstvi podpirajo svoje tovariše. Občni zbor se je spomnil vseh umrlih tovarišev v pretekli poslovni dobi ter je njihov spomin počastil z enominutnim molkom.

Blagajniško poročilo je izpričalo, da je organizacija tudi v tem pogledu brezhibno delovala, v čemer je nemala zasluga ravno delovanje blagajnika, ki vse svoje posle vodi točno in z vso marljivostjo. Poročilom glavnih funkcionarjev je sledil pozdrav tovariša načelnika prometnega oddelka Podbregarja, ki je v imenu g. direktorja in v svojem želel organizaciji v novo nastalih prilikah enakih uspehov in razmaha kakor ga je doživljala v prejšnjih časih. Sledila so poročila zastopnikov glasbenega društva »*Sloge*«, po kateri se vidi, da železničarska kulturna organizacija v polni meri izvršuje svoje poslanstvo med slovenskimi železničarji ter posveča vso skrb glasbeni izobrazbi železničarske dece. Tudi poročilo zastopnika železničarskega sportnega kluba »*Hermesa*« je bilo razveseljivo, saj je klub danes med najmočnejšimi in šteje nad 600 članov, ki se udejstvujejo v vseh panogah telesne okrepitve.

Po poročilih je nadzorni odbor predlagal razrešnico bivšemu odboru ter se posebno lepo zahvalil za 5 letno neumorno ter koristno delo bivšemu predsedniku tov. inž. Rogliču, ki je stavljal na razpolago vse svoje sposobnosti v korist vseh slovenskih železničarjev, naroda in ustanove.

Sledile so volitve, pri katerih je bil soglasno izvoljen nov odbor z g. *Sovretom* Francem kot predsednikom. Za I. podpredsednika je bil izvoljen Ogrin Rudolf, za II. podpredsednika Koprivec Ferdinand, za I. tajnika Andoljšek Ivan, za II. tajnika Repina, blagajnik pa je ostal Jesih Josip, ki že dolgo vrsto let opravlja te posle v največje zadovoljstvo organizacije. Predsednik nadzornega odbora je Kompare Alojzij, ostale člane odbora pa predstavljajo člani iz vseh panog in gran železniške službe. Občni zbor se je bavil tudi s stanjem upokojencev ter je izrazil v resoluciji željo da se pokojnine prilagode plačam in življenjskemu standardu današnjih dni.

G. komisar Kvesture Freddi je obljubil, da bo iznešena vprašanja ter težnje slovenskih železničarjev verno tolmačil Visokemu Komisarju Ekscelenci Grazioliju, ki bo prav gotovo tudi v bodoče pokazal isto razumevanje za težnje in potrebe enega najpotrebnejših stanov v ustroju kulturne države, kakor že doslej. Občni zbor je poteka v popolni harmoniji bil je dobro obiskan ter se je spomnil najstarejšega borca v vrstah združenja g. Mlakarja, ki je te dni slavil svojo 75 letnico. Slovenski železničarji naj požrtvovalno kakor doslej, tudi v bodoče nadaljujejo svoje delo v svojo korist korist ustanove in naroda.

J. K.

Za pravično delitev maščob

Nujno opozorilo vsem občinskim preskrbovalnim uradom

Da bi bile obstoječe zaloge maščobe pravično razdeljene, je uvedel »Prevod« oddajo na nakaznice, ki naj bi imele namen, oskrbeti z maščobo samo onega, ki nima nikake zaloge. Kljub natančnim navodilom in opozorilom, komu naj bodo dane nakaznice za mast, je opažati, da oddajajo občinski preskrbovalni uradi mast vsakomur, ne da bi ocenili njegove zaloge masti, olja, slanine in maščobe iz mleka. Dogajali so se neverjetni primeri, da je izdal preskrbovalni urad nakaznico za mast kar vsem občanom. Seveda bo imelo tako početje za posledico, da bodo maščobe zaradi brezvestnega dela funkcionarjev občinskih preskrbovalnih uradov ter brezsrčnosti potrošnikov, ki odjedajo navedeno živilo onim, kateri niso bili v položaju, da bi si napravili zaloge, prezgodaj pošle. Takšni sebičnosti je treba napraviti konec ter bo »Prevod« poklical na odgovor vse župane oziroma predsednike občinskih preskrbovalnih uradov, ki ne bodo pravilno in pravično razdeljevali maščobe. Pri ocenitvi vsakega prosilca za nakaznico naj točno ocenijo njegovo zalogo, nadalje maščobo, ki jo dobi iz mleka, kakor tudi maščobo od živali, ki jih bodo začeli kmetje v kratkem klati. Kot merilo potrošnje naj velja za vse racionirana količina 40 dkg maščobe na osebo. Komur poide zaloga maščobe pred časom, ker je porabil več nego 40 dkg maščobe mesečno na osebo, nima pravice do nakaznice, dokler ne izteče doba, za katero bi zadoščala njegova zaloga, ako bi rabil mast v racionirani količini 40 dkg na osebo in na mesec. »Prevod« bo v kratkem pregledal pri občinskih preskrbovalnih uradih način razdeljevanja maščob in bodo klicani vsi župani oziroma predsedniki OPU na odgovor, ako njihovo delovanje ni v skladu z danimi navodili. Seveda bo obenem uveden kazenski postopek tudi proti vsem onim potrošnikom, ki so dali lažne izjave glede svojih zalog maščob.

Čebele pojdejo na ajdovo pašo

Nekaj potrebnih nasvetov našim čebelarjem

Novo mesto, 17. avgusta.

Letošnje leto ni za čebelarstvo posebno ugodno. Zgodnje čebelne paše ni bilo, na sadnem drevju zaradi pogostega dežja ni bilo veliko izletnih dni, zato je bil donos medu prav malenkosten. Čebele so dobile komaj toliko, da so se same preživele. Izdatnejša čebelna paša je bila na lipi in na cvetočih travnikih. Tedaj so se čebele nekoliko opomogle, toda odvzeti medu skoraj ni bilo kaj. Edino nekateri kraji na Dolenjskem, kjer je nekaj dni medila hoja, se morejo pohvaliti z izdatnejšo količino medu. Toda to so zelo redki kraji, ker so le posamezni gozdni deli medili. In še tod so deževni nalivi kmalu izprali vso strd. V lepih in toplih dneh tudi še sedaj čebele pridno izletavajo, a ne nosijo ne mnogo. Tako preostaja zadnje upanje čebelarjev še ajdova paša. Ajde je letos mnogo posejane, treba je le lepega vremena in mnogo izletnih dni za čebele. Ajdova paša se bo zaradi pozne setve nekoliko zamudila, toda ker smo že v drugi polovici avgusta so pričeli čebelarji pripravljati čebelne panje za prevoz na pašo.

Na ajdovo pašo naj se odvažajo le krepke in močne družine z dobrimi in mladimi maticami. Slabiče je združiti že pred ajdovo pašo, nikakor pa v pozni jeseni. Nekaj ur pred združitvijo se slaba matica iz panja odstrani, da se čebele zavedajo brezmatičnosti. Zaležene sate se prestavi v močnejši panj, ki se bo s tem še bolj okrepil. Starejše čebele bodo pri tem delu sicer odletele, mlajše pa ostanejo v panju in jih nova družina rodu sprejme. Prazni panj je treba odstraniti, da ne bodo prestavljene čebele silile nazaj.

Najprimernejše prevažanje čebel v ajdovo pašo je ponoči ob hladnem vremenu, najbolje po kakem dežju. Najprimernejše prevozno sredstvo je avtomobil. Dober je tudi voz na vzmeteh. Naši čebelarji imajo za prevažanje čebel že v to svrho pripravljene vozove. Ob železniški progi pa je najprimernejši prevoz po železnici.

Ker ajdovih medišč letos ni mnogo, pride v poštev le Dolenjsko. Panji se pripravljajo in nalagajo za pašo le v večernih urah, ko so vse čebele doma. Žrela se zapro s posebnimi zapahi ali z vršički smrekovih vejic. Vse razpoke v panjih je potrebno zadelati, da ne uhajajo čebele iz njih. Pri Žnidaršičevih panjih naj se snamejo vratca, da imajo čebele dovolj zraka. Pri kranjičih pa se odvzame veha, ki naj bo dovolj velika, da prihaja več zraka skozi mrežico. Kranjiči, ki nimajo vehe, niso primerni za prevažanje v pašo, ker se čebele zaradi pomanjkanja zraka lahko zaduše. Da se satje pri prevozu ne pokvari, naj se satniki spodaj podpro s primerno veliko letvico. Kranjiče pa je najbolje obrniti in jih naložiti v smeri vožnje.

V ajdovi paši se rado pojavi ropanje, ker ajdov med močno dehti in privabi tujke tudi od daleč. Posebno nevarno je za ropanje kadar ajdova paša preneha. Zaradi tega je zabranjeno odpiranje panjev ali točiti med v času izleta. Vsako ropanje je treba takoj ustaviti, sicer je drznost roparic vedno jačja in potem vsaka pomoč kaj malo izda.

Ropanje se zabrani, če se žrela panjem v popoldanskih urah toliko stisnejo, da moreta izletavati le po dve čebeli. Žrela čebelnjakov je tudi dobro zastreti s smrekovimi vejicami, da roparice ne morejo brez zaprek v panj, medtem ko domače hitro najdejo pot. Dobro je tudi obrizgovanje tujk z malo brizgalnico, ko obletavajo čebelnjak. — Od ajdove paše zavisi letošnji pridelek medu, ki je zlasti v sedanjih časih zelo dragocen in je po njem tudi veliko povpraševanje.

Prvi mošt

Vrhnika, 19. avg.

Prvi mošt že teče iz stiskalnic v Vrhniški kotlini in v Podlipski dolini. Pobirki že skoraj zrelega sadja ga točijo. Škoda, da sadje tako odpada. Vzrok je premalo škropljeno sadno drevje. Naši sadjarji bi morali pač malo več »verjeti« škropljenju, saj s škropljenjem uničimo skoraj vse sadne škodljivce, posebno najbolj pogosto bolezen fuzikladij (temne, rjave lise in pike na sadju). Kmetovalci in sadjarji v Podlipski dolini, kjer je primerno podnebje za sadjarstvo, bi morali več čitati strokovne liste in članke, saj je sadjereja lep vir dohodkov, posebno zdaj, ko je štajerska stran kot glavni dobavitelj sadja za Ljubljano odpadla.

Priporočal bi tudi sušilnice, a ne one domače, pač pa umetne. Primerno so si že napravili sadjarji v Ligojni. Vredno si jo je ogledati. V teh sušilnicah sušeno sadje je mnogo boljše, ker ne diši po dimu in bolj sočno je.

Med kočevskimi gobarji

Kočevje, 19. avgusta

Po zadnjem deževju je nastopila doba nabiranja gob, prav za prav le jurčkov, ker teh je letos na obronkih in jasah kočevskih gozdov toliko, da skoraj nihče ne pobere kake druge užitne gobe. Oni, ki dobro poznajo torišča teh odličnih gljiv, jih naberejo z majhnim trudom.

Takle »poklicni gobar«, ki nese potem gobe na trg, se oprta z nahrbtnikom ali celo s košem in jo mahne v ranem jutru, ki sledi deževni noči, bodisi v Mestni log, Štalcerski hrib, proti Klinji vasi ali Mahovniku. Točno usmeri svoje korake k skupini bolj na planem stoječih hrastov in plen se prične. Od komaj iz zemlje molečega jurčka do košate babice »globanje« se meče v koš in po obisku dveh do treh takih torišč je nabranih do 20 kg svežih gob. Zanimivejše je nabiranje gob v družbi prijateljev in oboževalcev prirode. Tudi ti poznajo izbrana mesta, vendar so pri nabiranju bolj izbirčni. Le mlade, »krepke fantke« vzamejo s seboj, za odrasle gobane s širokim klobukom se niti ne zmenijo. In sprehod s takim prijateljem prirode v vročem pozno poletnem popoldnevu je pravo okrepčilo izbičanim živcem. Med živahnim razgovorom o posebnostih kočevske šume stikajo oči med praprotjo in drugim gozdnim rastlinjem za sedaj bolj svetlo, jeseni pa temnorjavo kapico užitnega gobana. Ko ga ugledaš, povabiš najprej prijatelja, da tudi on preizkusi svoje oči in šele po skupni ugotovitvi, da je goban res polnovreden predstavnik svojega rodu, ga skrbno obrežeš in spraviš v vrečico. Ta način nabiranja gob je zavidanja vreden užitek. Če zaključimo lep popoldan vračajoč se v mesto pri kapljici odličnega dalmatinca, kakor to prakticirata prijatelja Mirko in Rude, je razvedrilo popolno in sem prepričan, da sta s tem zadovoljni tudi njuni boljši polovici, ko vlagata izbrane »jurje« v kis za zimsko poslastico.

TEŽKA ODLOČITEV

— Tako, sinko, midva z mamico odideva za nekaj dni. Ali hočeš spančkati v svoji postelji ali pri guvernanti?

Mali razmišlja in se dolgo ne more odločiti. Nazadnje reče:

— Kaj pa bi ti napravil, papa, če bi te jaz tako vprašal?

SLEZAKOV AVTO

Znani pevec Slezak, ki je najbolj zaslovel po svoji obilnosti, se je nekoč peljal v prav majhnem avtu po deželni cesti. Ker je bila cesta zaradi dežja spolzka, je avto metalo sem in tja. Na križišču pa je stal orožnik, ki je Slezaka spoznal. Dal je ustaviti avto in je vprašal pevca:

— Kaj pa je vašemu avtu, gospod Slezak?

— O, nič — le meni se kolca.

Ignac Koprivec:

Korak v življenje

»Kam spet greš, potuhnjenec?« je vpila nad Matjažkom Šijancem mati. Skočila je k vratom, da bi ga ujela, ali fant se je izmuznil na prosto in planil v dež, ki je nalahno padal na strehe predmestnih hiš, kakor da bi kdo komaj slišno šepetal.

Odkar je Matjažka privedel pred tednom domov stražnik, se ji je fant zdel iz dneva v dan drugačen: slabši, bolj pokvarjen. Baje je ukral na trgu dve ali tri hruške, nekaj breskev, eno ali dve sveži figi, pa so ga zalotili in bilo je po njem. Stražnik mu je izprašil hlače in mu dopovedal, da fant z enajstimi leti pač že mora vedeti, da je med mojim in tvojim razlika in da tu v mestu ni tako kakor doma v Slovenskih goricah, kjer lahko človek skoči med potjo v sosedov sadovnjak in pobere tam božji dar, ki je zdrknil z drevesa. Fant pa je trdil, da ni kradel, pač pa je opazoval, kaj vse na trgu prodajajo. Ukradenega sadja res da pri njem niso našli, toda branjevke so trdile, da so ga zasačile pri kraji in stražnik je verjel. Kakor spremenjen je bil poslej. Zakrknil se je, se zaprl vase, z lic mu je zginil nasmeh, iz oči živahnost in vedrost, prilastil si je nekaj novih gibov pri hoji, ki je zdaj nalikovala hoji izkušenega človeka, prevaranega, razočaranega. Postal je nekam plah, oprezen. Slehernega šuma se je ustrašil, sleherni korak ga je vznemiril, in če je mati naglo vstala, je fant vztrepetal in dvignil roko, ko da hoče prestreči udarec. Kakor da bi se lotil z življenjem borbe, a bi bil še preslab, da bi se boril mirno, samozavestno in ponosno.

Materi od tistega večera ni nikoli več pripovedoval o svojih potih: kaj je videl in doživel podnevi. Bal se je tudi nje. Pred stražnikom ji je takrat hotel s sklenjenimi rokami dopovedati, da ni kradel, pač pa da je segel po sadje nekdo izza njegovega hrbta. Ali stražnikovemu zagotovilu je morala verjeti in tako je dolžila na fantovo kožo, česar na nji še ni bilo. Od takrat nista več spregovorila. Izmikal se je njenim očem. Če ga je kaj vprašala, se je potuhnil in se skril. Zjutraj je vstal navadno kakšno minuto pred njo, si postlal ležišče, nato pa je pobegnil na prosto. Opoldne je jedel v obednici, Tudi večerjal je tam: na stanovanje se je vračal zmerom v mraku, ko so bili že skoraj vsi v postelji. Zavoljo drugih ga zvečer ni mogla pretepati v prenočevališču, zjutraj ga pa nikoli ni ujela, sicer bi mu že iztepla iz kože trmoglavost in togoto, s katero jo je časih gledal.

Sama je čez dan delala v mestni vrtnariji, zato ni utegnila oprezovati za fantom. Bilo ji je težko zanj, rada bi ga spreobrnila. Doma je bil tako priden in dober. Nikoli ni ukral najmanjše stvari in sodila je, da kaže pri njem vse tako dobro. Same dobre lastnosti ima, si je zatrjevala doma. Le časih je menila, da je nekam preveč ponosen za svoja leta. Zdaj si je vse to razlagala z ozkim okoljem, v katerega jih je stisnila nesreča. Doma je fant imel pred seboj vso faro, vso srenjo, da se je izdivjal, izletal. Ni ga imela toliko pred očmi, zato ga ni poznala in je menila, da je dober, tu ga pa gleda dan na dan v tej s slamnjačami zatrpani sobi, zato ga je spoznala. Odločila se je, da ga bo kak dan, ko dežuje in ne more v vrtnarijo na delo, zadržala doma, ga vzela v roke in ga nekoliko pregnetla, a se ji tudi ta dan ni posrečilo. Skočila je za njim, da so težka vrata na veliki telovadnici, kjer so stanovali, sunkoma odskočila. Po dveh stopnicah se je pognala na dež, ali fanta že ni bilo nikjer. »Seme ti, kako ti zgine!«

Matjažek je tekel po cesti. Bose noge so mu čofotale po lepljivi brozgi, na razoglavo glavo mu je rosil ponižni dež in mu jo ljubkujoče hladil, kakor da mu jo gladi prijazna roka. Tu v mestu je prijaznosti pogrešal. Tuje in mrzle so mu bile velike lepe hiše, ob katerih je hodil gori in doli do naveličanosti. Čudna je bila reka, ki se je potuhnjeno in zlovešče vlekla skozi mesto, kakor da vrši službo ogleduha. Grde so mu bile ravne trde ceste, lepo tlakovane s kamenjem ali z zemeljsko smolo. Zlasti mu mesto ni bilo všeč v deževnem času. Kakor mračna, nič dobrega obetajoča žival je strmelo vanj s svojo obešenjaku podobno, v meglo tonečo glavo. Ni mogel razumeti, čemu ljudje zapuščajo deželo in se selijo v mesto. Kaj je pomenilo njemu deset takšnih ali še lepših mest, ko pa nikjer ni našel tiste miline, toplote, domačnosti, ki je bila lastna krajem pri Svetem Antonu, od koder je moral pred dvema mesecema. Kaj je bila njemu mar vsa ta pisana množica ljudi, ki jih je dnevno srečaval! Za vse te ljudi bi ne dal Belovega Martina iz Čagone, čeprav je tu pa tam skočil z bičem za Tomažkom, ali je pa vrgel za njim kakšno grudo, da bi ga postrašil. Ko je prišel k njemu, mu je pa dal, kar je premogel.

Kakor obrcan psiček je hodil po mestu, dokler ni odkril na Gradu skrivališča, kamor se je poslednje dni zatekal, če je bilo deževno. V lepem vremenu je čepel kar v gozdu. Legel je pod smreko in sanjaril o domu.

Ko je zadnjič uzrl na trgu prve breskve, se je nekaj v njem premaknilo. Kakor živo bitje se je vzdramilo v njem domotožje, ki ga je tiščalo v prsih in ga grabilo za srce, da mu je drgetal sleherni živec. Skočil je na Grad in se skril v svoj kot, kjer je spet sanjaril.

Slika o njegovem domu je lezla mimo njegovih oči, ko da bi gledal film. Žito je bilo požeto in postavljeno v težke razstave. Že so ponekod pripravljali gumna za mlačvo. Gozdovi so zveneli od ptičjega petja; na širokih deskah se je sušil pred hrami sir; v sadovnjakih so pa zorele prve hruške. Petrovke jim je pravil. V sosedovem okolju so rdela prva jabolka: žitnice. Veter jih je otresal z drevesa, da so zamolklo čofale na zemljo in otroci so skakali ponje čez plot. V Valentovi gorici so doraščale breskve; v Damiševem okolu so se belili pušeljci, rumenele ovseništnice. Dugice, hruške, ki so mehke ko maslo in slajše ko čokolada, so dozorevale. Jernejevke so dobivale pravo obliko in jakobovke so se izvijale iz listja. — Takrat je zamrzil mesto še huje, v njem pa se je vzdramila tudi takšna želja po sadju, da je ni mogel zadušiti.

Cele ure je čepel poslej pred šotori branjevk in je gledal rožnate breskve, rumenkaste hruške, in hudo mu je bilo. Doma bi samo segel po daru božjem, tu pa je bilo videti, da dar božji ni zrasel zanj in za njemu enake. Le lepo oblečene gospe so si privoščile zavitek toli vabljivega sadja, siromaki so pa šli mimo stojnic molče, s stran obrnjenimi očmi in s trdim korakom, tako se mu je zdelo. Čepel je na kamniti stopnici, gledal, hrepenel in računal. Kako rad bi imel takšno mater, ki zasluži toliko, da lahko kupi deci sadja. Njegova mati si tega na priliko ne more privoščiti. Skoraj dva dni bi morala delati za kilogram te dobrote. Kako rad bi postal branjevec, da bi samo prekladal te žametno mehke, nežne mačice. Kakor da ga nekaj vleče k zabojem, se mu je zdelo. Samo pobožal bi rad breskvico, samo z mezincem bi se dotaknil hruške, ali branjevke so ga podile stran. Pred tednom pa se je splazil k šotoru in v gneči potipal breskvico. Fantalin za njegovim hrbtom je porabil priliko in ukral nekaj sadja, branjevke so pa okrivile njega.

Takrat, ko je spoznal, da nalože človeku posledice, četudi ni nič zakrivil, se je nekaj v njem prelomilo. Kakor da bi pogledal v nov svet, v svet, kjer je poštenemu človeku težko živeti. Če je razmišljal o tem, je zaslutil, da je to njegov prvi korak v življenje, ki ni pravično. A takšno je v mestu, ne pa na vasi, kjer je doma on in kamor koprni s sleherno svojo mislijo.

Ta dan, ko je premražen taval po ulicah, je sklenil, da pojde domov. Peš pojde, sam, brez matere in brez brata. Ti naj le ostanejo tu, on mora domov. Spet mora uzreti tihe gričke, mirne hrame, Pesnico, ki se leskeče po dolini na zapadu, gorice. sadovnjake. Mora se najesti sadja in mora se pogovoriti s človekom, čeprav le z Belovim Martinom, potem pa naj bo kakor hoče. Tudi vrne se, če treba, samo enkrat se še naj razgleda po Slovenskih goricah.

Zvečer se je vrnil nekoliko prijaznejši. Tiho je legel in molil pod rjuho. Mati ga je dolgo gledala, nato je zamrmrala:

»Menda je spoznal, da življenje ni rožnato, zato se tako spreminja. Nas eden mora biti kakor mačka. Če ga od česa spodijo, se mora znova vrniti.«

„Čarovniška vreča" ob Teterevu

Reka Teterev teče severovzhodno od Kijeva po pripjatskih in dnjeprskih močvarah. Sama ni širja kakor pet in štirideset metrov, toda struga ji prehaja v poldrug kilometer širok močvirnat pas, gosto zaraščen s trtičjem, poln luž in posejan s plevelom, ki skriva pod seboj strašnega sovražnika: gibljivi pesek. V tem pasu so nemške čete ustvarile eno izmed mnogih »vreč«. Bila je le majhna, kakor jo lahko naredi polk pehote, toda vojaki so jo krstili s pomembnim imenom »čarovniška vreča«. Zgodba te majhne vreče — pravi »Morgenpost« — je napisana s krvjo.

Teterev spet in spet razceplja svoj blatni tok na štiri ali pet rokavov, ki jih ločijo dolge proge črnega, lepkega blata. Zato predstavlja povsem neprehodno oviro ne le za oklopne vozove, marveč tudi za tovorne avtomobile in konjenico. A nemški pešci morajo na ono stran. Divizijsko poveljstvo je dalo svoja navodila, druge čete so med sovražnimi črtami že ustvarile predmostje, in ta ne mara ostati za njimi.

Ukaz poveljstva je bil, da zavzame onkraj reke vas K., ki jo varujejo po eni strani močvirja, po drugi gozd, po tretji leni tok štirih vodnih rokavov. Ponoči je druga četa pričela obkoljevalno gibanje, napredujoč po blatu in med trstičjem.

Čelni nastop je bil blaznost. A tudi tako je bila nevarnost strahovita. Vojaki so se do pasu vgrezali v blato, vsak čas je kdo izginil pod kopreno stoječe vode, in marsikaterega niso utegnili za časa izvleči. Gibljivi pesek je strašnejši od smrti, ki preži na oni strani. V šestih urah je četa napredovala za dva kilometra. Vojakom so bili zabičili popoln molk in kar največjo previdnost. Sovražnik ni ničesar opazil. Časih se je morala vsa četa vreči v vodo in plavati, a zmerom je bil vsem na čelu poveljnik, star, sivolas vojak, ki ga krasi bavarska zlata svetinja za hrabrost.

Zdaj je pohoda konec, druga četa stoji za bokom neprijatelja, ki hoče pomesti nemško predmostje in si odpreti prehod. Boljševiki še vedno niso nič opazili. Toda evo, že pokajo puške. Treba se je čuvati, zakaj rdeči so skriti povsod med trstičjem, v gozdu in v blatnih zakopih. Zdaj streljajo tudi strojnice, in Nemci vidijo pred seboj široko gibanje, podobno mrgolenju čebeljega panja. Stvar postaja nevarna, kajti sovražne sile so vsaj petkrat močnejše. Toda nemško topništvo začne streljati in s čudovito točnostjo bije sovražnika prav v glave. Vendar nič ne kaže, da bi se Rusi kaj menili za to, narobe, tudi njihov ogenj postaja močnejši. Zdaj se začno oglašati tudi metalci min. Boj se je razbesnel na vsej črti.

In glejte si nezaželeno presenečenje: iz gozda prihrumi do tucat oklepnih voz. »Tu bomo vsi izgubili glave!« pravi poveljnik. In neki podčastnik meni, da je to čista resnica. A niti enega vojaka ni, ki bi mislil na to, da prepusti boljševikom kaj ozemlja.

Predstraže, ki so bile že poslane naprej, je treba spet vrniti, in druga četa se strne v en sam bolvan. V tem je nemško topništvo poiskalo sovražni nastop in bije Ruse s čudovito točnostjo, strel na strel. »Gott, kakšni vrli fantje!« vzklikne neki vojak. A že umolkne: umrl je, ko mu je kri najbolj kipela od navdušenja. Meter za metrom pridobiva topniška zapora tal, in prvi ruski poskus protinapada se izjalovi, ker niti oklepnim vozovom niti pehoti ne uspe, da bi se približali nemški črti.

Toda istorija se je šele začela, kajti oklepni vozovi poizginejo med drevjem, in pešči planejo v poljske utrdbe. Nemci naskakujejo, vsem na čelu poročnik G., oborožen s strojno pištolo. Že čez nekaj trenutkov mu dve svinčenki pokvarita avtomatsko orožje. Komaj je pograbil puško, mu tretja svinčenka razbije kopito na tisoče trščic. Sovražni ogenj je še vedno gost in morilen. Več mož pade.

Tedaj pravi poročnik: »Fantje, to je pekel, kdo ve, če nismo že mrtvi!« Ali ta duhoviti utrinek ne more razplesti položaja, ki je postal obupen: treba se je umakniti. Nemogoče je, da bi četa, ki se pogreza v blatu in ki jo šiba navzkrižni ogenj cele šume orožja, izvršila dobljeno nalogo. Nihče ne more pomagati mnogoštevilnim ranjencem, ko gre za življenje vseh. Korak za korakom se nemška četa umika proti reki, to pot v ravni črti. Rusi skačejo iz svojih utrdb, toda nemško orožje še ni reklo zadnje besede. Bojišče je pokrito s sovražnimi trupli, a tudi druga četa je pretrpela hude izgube.

Nemci so spet na bregu reke. Najboljši plavači se slačijo, kajti ukazano je rešiti ranjence. Plavajo in z velikim naporom spravljajo tovariše na varno. Nato se vračajo, spet in spet. Ta čas se boj nadaljuje; Rusom vkljub vsej premoči ne uspe in ne uspe, da bi uničili drugo četo.

»Namen, da ustvarimo sovražniku za bokom novo predmostje, nam je res da izpodletel,« končava vojni dopisnik Oswald Zunkner ta pretresljivi opis, »toda na vojni ne gre nikoli vse gladko.«

Zračni promet v Evropi med vojno

Navzlic vojni je Nemčija z uspehom izvedla svoj načrt, da bi z zračnimi progami zvezala razne evropske dežele za živahnejše sodelovanje v vseh področjih zamenjave.

Središča, preko katerih gredo te proge, pripadajo 12 evropskim državam in predstavljajo v prvi vrsti seveda večje prestolnice. To so Berlin, Rim, Stokholm, Kodanj, Dunaj, Gdansk, Benetke, Sofija, Barcelona, Lizbona, Praga, Atene in Budimpešta. 70 odstotkov vsega zračnega prometa se razvija zunaj nemških meja in omrežje prog, na katerih letijo aparati Lufthanse ter drugih družb, ki pripadajo prizadetim deželam, obsega 14.000 km. Nemčija je središče tega omrežja že zavoljo svojega zemljepisnega položaja, Berlin pa je osrčje velikega organizma, kamor se stekajo in kjer se križajo glavne zračne proge, ki prečkajo našo celino od Severnega rta do Lizbone in Aten.

Glavno os ozračnih poti prestavlja proga Berlin-Monakovo-Benetke-Rim, na kateri sodeluje Lufthansa z italijansko družbo Ala Littoria in ki ima razen velikega prometnega, tudi očiten političen pomen.

Drugo glavno os bi predstavljala proga Berlin-Stuttgart-Barcelona-Madrid-Lizbona, ki je dolga 2700 km in ima pristajališča tudi v Lyonu ter Marseilleu. Ta proga je pravi most iz osrčja celine proti Atlantiku. Mogočni aparati jo preletijo v 12 urah in popolnoma varnih okoliščinah.

Zelo važna je tudi proga, ki jo je pred kratkim otvorila Lufthansa in ki gre iz Trondhjema do Narvika, dalje preko Tromsoeja in Hammerfesta v Kirkenes, kjer je najsevernejše evropsko zračno pristanišče. V zvezi z železniškimi progami ima potnik možnost, da v najkrajšem času iz Berlina dospe do Severnega rta in narobe.

Druge važne proge, na katerih sodelujejo madžarske in rumunske družbe, gredo iz Berlina preko Prage in Budimpešte v Bukarešto. Ko se je končala vojna na Balkanu, so popolnoma obnovili tudi letalsko službo na tem polotoku. Tu je omeniti progo Berlin-Dunaj-Budimpešta-Beograd-Sofija-Atene, ki je pred vojno v obeh smereh omogočila prevoz kakšnih 250.000 kg brzovoznega blaga.

80 letnik s 1665 patenti

Pred kratkim je praznoval svojo 82 letnico eden najplodovitejših nemških izumiteljev dr. inž. Hugo Lentz. Navzlic svoji visoki starosti je Lentz duševno in telesno popolnoma svež, tako da lahko mirno nadaljuje svoje delo.

Menda ni pretirano trditi, da ima med izumitelji svetovno prvenstvo, kajti patenti, ki so bili izdani na njegovo ime, dosegajo skoraj neverjetno število 1665. Med temi patenti se jih okrog 500 nanaša na izpopolnitve parnih strojev, 50 na pirometre, 275 na izdelavo hidravličnih mehanizmov, 30 na motorje z notranjo kurjavo, 25 na razna avtomobilska vozila in 25 na sprožilne motorčke. Nadaljnji izumi se nanašajo na parne stroje visokega pritiska, naprave za izkoriščanje lignita, majhne letalske motorje itd. V vseh teh in še mnogih drugih področjih je žel Lentz velike uspehe, inženirji vsega sveta ga poznajo zlasti kot izumitelja novega sistema razdelitve parnih strojev. Cenijo, da so njegovi stroji do l. 1930. proizvedli okrog 10 milijonov parnih konjskih sil.

Lentz, ki je bil sin nemškega častnika, se je rodil 1859. v Južni Afriki in je več let služil pri nemški vojni mornarici in na trgovskih parnikih kot inženir pomočnik. Pozneje je bil graditelj v cesarskih ladjedelnicah v Kielu in se je posvetil izpopolnjevanju parnih strojev. Prvi njegov stroj je proizvajal 150 k. s., leto dni pozneje je na pariški razstavi pokazal že stroj 1000 k. s. V zadnjih letih je industrijski svet postal pozoren zlasti na neki njegov motor visoke zmogljivosti, ki mu obetajo veliko bodočnost.

Una scuola di pilotaggio — Pilotska šola

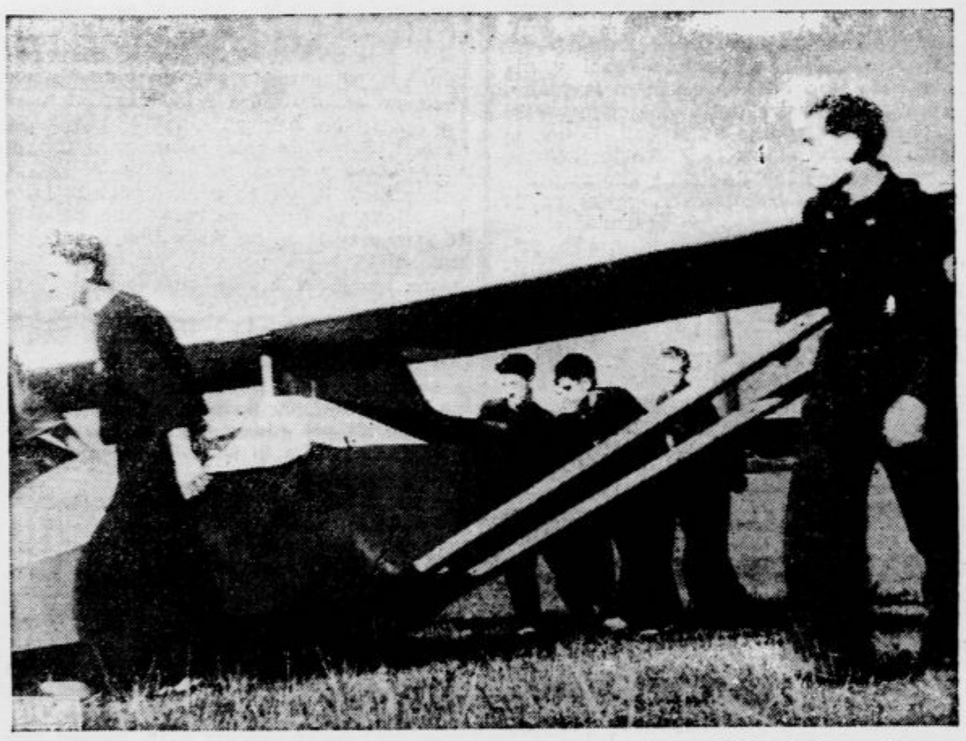

velivoli senza motore: gli allievi mentre preparano l'aliante per il lancio in quota — za brezmotorna letala: gojenci pripravljajo letalo, da ga poženejo v višino

Kobilice v Indiji

Iz Indije poročajo, da so iz Perzijskega zaliva prileteli do Sinda in Karačija mogočni roji kobilic, ki so napravili doslej že velikansko škodo na letini.

Le provvidence del Partito — Skrb Stranke

a favore dei combattenti in Africa Settentrionale: vengono distribuiti doni alle truppe in prima linea — v prid borcem v severni Afriki: četam v sprednjih linijah razdeljujejo darove

Krušna bolezen

V raznih krajih, zlasti v Švici, se je v letošnjih vročih dneh pojavila bolezen, ki uničuje kruh. »Neue Zürcher Zeitung« piše k temu, da gre nedvomno za bolezen, ki jo povzroča tako imenovani »krompirjev bacil« (Bacillus mesentericus Flugge) in ki ga je dobiti skoraj v vseh mokah. Najbolje se razvija v toploti 32 in več stopinj Celzija. Kjer hranijo moko in kruh v prostorih s takšno toploto, omogočajo razvoj temu bacilu, ki ga ne uniči pri peki niti vročina peči. Učinek mikroskopsko malega škodljivca se pokaže v kruhu po 50 do 52 urah, jedci takšnega kruha dobe prebavne motnje in napade kolike.

Krušne bolezni se branijo na ta način, da desinficirajo vse pekarske potrebščine z raztopino vinskega kisa. A to učinkuje le delno, sigurneje je hladno vskladiščevanje moke in kruha. Hladilna tehnika ima na razpolago dovolj pripomočkov, ki morejo koristiti pekarnam v tem oziru. Kjer poskrbe za to, da skladišča kruha in moke niso toplejša nego 25 stopinj Celzija, tam gotovo ne goje krušne bolezni.

Paradižniki zoper muhe

Le malo čitateljem bo znano, da je paradižnik, kakor druge razhudnikovke, izvrstna zaščita proti muham. Treba je paradižnikove liste postaviti le med okna in čez nekaj časa dvigniti zastor — posebno v vročem, sončnem vremenu bomo občutili ostri vonj rastline, ki se pa, za srečo, ne širi v sobo.

Listi v oknu kmalu ovenejo in potem pač niso posebno lepi videti, zato je priporočljiveje, da damo paradižnikove rastline v lončke, a v vsako okno po eno rastlino. Kmalu bomo opazili čudoviti učinek tega ukrepa. Le malo muh bo priletelo do okna, a še te bo močni duh takoj odpodil ali pa jih bo omamil in v kratkem času umoril. Pogoj pa je ta, da rastline redno zalivamo. Paradižniki potrebujejo za svoje uspevanje, kakor znano, mnogo vode, a to zalivanje bo gotovo vsaka gospodinja z veseljem izvrševala, saj ji potem ne bo treba tako pogosto, zaradi mušjih pegic, snažiti šipe in zrcala. Sami se lahko odločimo, da li je lepše imeti lonce s paradižnikovimi rastlinami na oknih ali muholovke z mnogimi gnusnimi mrtvimi muhami v sobah, če niti ne upoštevamo drugih neprijetnosti in nevarnosti, ki jih prinašajo muhe v sobe. Cvetne brste paradižnikov pa moramo odščipavati, da rastlina tem bohotneje razvije svoje liste.

Koristni deževniki

Mnogo je ljudi, ki ne poznajo v vsem njenem obsegu koristnosti neznatnega deževnika. Deževniki prebavijo v letu približno desetino listja, ki odpade jeseni z dreves in prispevajo tako znaten delež k nastajanju črnice, k prezračevanju in preobračanju zemlje. Znano je, da deževnika ne umoriš, če ga presekaš na dvoje, temveč da zraseta iz obeh polovic dva popolna črva. Res je sicer, da deževniki pri svojem delu včasih potegnejo tudi kakšno mlado rastlinico in list v svoje rove ter povzročajo s tem škodo, toda ta škoda je v primeri s koristjo tako neznatna, da je velika napaka, če preganjamo te črve na naših njivah in vrtovih.

Najdaljša in najvišja avtomobilska proga

V Štokholm so prispeli podrobnejši podatki švedskih inženirjev, ki vodijo del cestne zgradbe, s katero se bosta zvezali Severna in Južna Amerika. To bo najdaljša in obenem najvišja avtomobilska proga na svetu in njena gradnja se bliža zaključku. Vezala bo Buenos Aires z mejo Kanade in ima več nego 20.000 km dolžine.

Z delom so začeli leta 1924. Ko so pripravljali načrte, so cenili število motornih vozil v obeh Amerikah na 17.5 milijona, danes pa jih je že nad 30 milijonov. Kako velike so bile težave z gradnjo te orjaške avtostrade, si lahko predstavljamo, če pomislimo, da mora premagati Ande in da se vzpne v mnogih predelih do 5000 m visoko. Danes so izgotovljene že štiri petine celotne proge.

ANEKDOTA

Leta 1845. so v Bonnu, Beethovnovem rojstnem kraju, odkrili spomenik velikemu skladatelju. Na slavnost je prišel tudi pruski kralj Friderik Viljem IV. Med godbo in petjem je padel zastor z bronastega spomenika. Tedaj se je kralj na glas zasmejal: kip mu je kazal hrbet. Aleksander von Humboldt, član odbora za postavitev spomenika, je stopil brez oklevanja h kralju in dejal: »Veličanstvo, veste, da je bil Beethoven sicer velik skladatelj, a zelo grob človek. Tudi po svoji smrti se kaže takšnega!«

VSAK DAN ENA

1941.
Mož, ki je vse eno hotel voziti avto!

Kulturni pregled

Prof. Umberto Urbani

Il Doglavnik Mile Budak, il piu originale narratore croato

Ancora nel 1931 avevo scritto che il dott. Mile Budak — l'attuale Ministro dell'istruzione nel Governo del Poglavnik Ante Pavelić, il creatore della Croazia indipendente — mi aveva colpito più di tutti gli autori croati di novelle, racconti e romanzi, che avevo letto quell'anno.

Dell'autore delle »Novelle della Lika« avevo letto d'un fiato i sette forti e originali racconti che illustrano parecchi nuovi aspetti di quella strana regione la quale si eleva a milleottocento metri sopra il livello del Carnaro, tra la Croazia e le creste del Velebit — i Bebii montes degli antichi Romani.

Come ricordò un critico, parlando del Budak, la Lika era stata dipinta come un paradiso terrestre, posto al di là del bene e del male, e accanto alla Slavonia essa era divenuta il sinonimo della più frivola concezione dell'amore e del matrimonio e persino quello di una perversa millanteria dell'infedeltà e dell'adulterio.

La Lika del Budak non è un paradiso terrestre, ma piuttosto — com'è realmente — una povera, impervia regione, una vera Siberia, più ospitale per la bora, i ghiacci, le nevi, gli orsi, i lupi e i cervi che per gli uomini. I quali tuttavia sono legati indissolubilmente alla zolla nativa, anche quando la miseria o un nomade istinto li fa emigrare in continenti lontani o li porta venditori girovaghi di chincaglierie per le piazze d'Europa. Chi non li ha visti a Vienna, per i viali del Prater, nei caratteristici costumi nazionali, in opanche e con il piccolo berrettino rosso?

Questo attaccamento riconduce i Liciani alla terra nativa, sia pure alla vigilia della morte; esso stimola negli uomini la scelta della donna feconda e alimenta l'istinto della procreazione per avere, a chi lasciare la terra; questo attaccamento spiega, infine, quella strana confusione dei concetti morali, per la quale, per un palmo di terreno, si sarebbe capaci di sacrificare la fedeltà e l'onore della donna, di uccidere l'avversario, di affrontare l'ergastolo o di dare con altrettanta facilità la propria vita.

Sono le donne per lo più che finiscono tragicamente. Ma la loro tragica fine non è determinata soltanto dall'avidità della terra — che pur forma il più vitale interesse dell'uomo — ma spesso è causata dalla passione che in queste donne, che la natura rese ardenti, forse per meglio adattarle ai rigori del clima, si manifesta in tanti casi con violenza selvaggia.

I tipi del Budak non si incontrano altrove. Sono i veri tipi del Carso velebitico che lo scrittore riuscì a scoprire tra i suoi conterranei.

L'amore d'una stessa ragazza, aveva diviso due fratelli. Il più giovine, che l'aveva ottenuta, andò in altra regione. Si sposò anche l'altro fratello. Dopo più di mezzo secolo, ritornano ad abitare insieme perchè vogliono morire vicini. La moglie di Dujam, il fratello maggiore, muore la prima; il cognato Jadre la segue nella tomba: rimane Masa, che ha pure oltrepassata la sessantina, ad assistere nell'ultima malattia il cognato che un giorno doveva essere suo marito.

— Ti dispiace ancora? — chiede la vecchia cui il vecchio risponde: — Eh, mia cara, nemmeno con me avresti avuto bambini!

Sarebbe difficile ideare un intreccio diverso, con particolari più caratteristici per ritrovare il potente dolore del contadino che non ha a chi lasciare la terra alla quale è legato più che a se stesso.

Il Budak, da vero artista, lo fa naturalmente con i soli mezzi forniti dall'arte.

Un altro aspetto della vita dei Liciani è scolpito nel destino dell'accalappiatore di serpenti. La gente lo temeva come uno stregone e ricorreva a lui come ad un taumaturgo, ma per quel suo affetto alle serpi, nessuna ragazza, dalla paura, voleva sposarlo. Ma quando anche l'accalappiatore di serpenti si lascia carpire dalla ragazza amata la promessa di uccidere e di schiacciare in avvenire i serpenti, si compie il suo fatale destino e avviene ciò ch'egli aveva sempre inutilmente insegnato ai suoi compaesani: vale a dire che i serpenti mordono soltanto quelli che mostrano di temerli e che tentano di schiacciarli.

»Il vero uomo« e »Nella neve e nel ghiaccio« sono impressionanti non meno del »Privor«, che fa ghiacciare il sangue nelle vene al lettore come quell'artico soffio glaciale del Velebit che assiderò sull'impervio altipiano la povera Maria e il suo cavallo. Giacchè al cominciar dell'autunno i pastori dalmati ritirano le greggi, e la contrada rimane deserta sino a primavera. La bella Maria morì accanto al suo cavallo, e il misero padre la ritrovò non composta nel sonno della morte, ma sbrannata dai lupi e strazziata dai corvi.

Nel racconto »Terra madre«, l'amore della terra giunge al parosismo. Per un palmo di terra, conteso al proprio fratello, il marito getta la moglie nelle braccia d'un altro uomo; a nulla serve il sacrificio sacrilego, chè la gelosia prorompe più tardi ancor più selvaggia, provocando la tragica fine dei protagonisti.

Se l'ultimo racconto umoristico stona in questo volume di novelle impressionanti, se qualche racconto è troppo pregno d'azione, talora a danno d'un'analisi psicologica più minuziosa, se lo stile virile e fiorito è talora turbato da localismi, gli elementi positivi dell'arte del Budak sono tanti e tali da poter conchiudere che il poeta ha trovato il suo mondo e che la Lika ha trovato il suo poeta.

Doglavnik Mile Budak, najoriginalnejši hrvatski pripovednik

Že leta 1931 sem pisal, da mi je dr. Mile Budak — sedanji prosvetni minister v vladi Poglavnika Ante Pavelića, stvaritelja neodvisne Hrvatske — vzbudil večjo pozornost nego vsi hrvatski novelisti, pripovedniki in romanopisci, ki sem jih čital tistega leta.

Od avtorja »Novel iz Like« sem v eni sapi prebral sedem zdravih in originalnih povesti, ki nudijo mnogo novih pogledov na to znamenito pokrajino, katera se dviga do 1800 m nad gladino Kvarnerja, med Hrvatsko in grebeni Velebita, ki so ga stari Rimljani imenovali Bebii montes.

Kakor je omenil neki kritik, govoreč o Budaku, je bila Lika podobna zemeljskemu raju, svetu onkraj dobrega in slabega in poleg Slavonije je postala sinonim najbolj puhlega pojmovanja ljubezni in zakona in celo zlobnega pretiravanja nezvestobe in prešuštva.

Budakova Lika ni zemeljski raj, marveč *rajši — kar je v resnici — revna, težko* dostopna pokrajina, prava Sibirija, zemlja, *ki je bolj gostoljubna za burjo, led, sneg,* medvede, volkove in jelene kakor za ljudi. Pri vsem tem so le-ti nerazdružljivo vezani za rodno grudo, tudi ko jih revščina ali naravni selitveni nagon prisilita, da odidejo v daljne celine ali da hodijo po evropskih tržiščih kot krošnjarji z raznimi drobnarijami. Kdo jih ni videl na Dunaju, po poteh Praterja, v karakterističnih narodnih nošah, v opankah in z majhno rdečo čepico?

Ta navezanost vodi Ličane nazaj na rodno grudo, pa najsibo pred samo smrtjo; ona sili človeka k izbiri plodovitne žene in krepi njegov nagon po potomstvu, da ima komu zapustiti zemljo; s to navezanostjo si moremo naposled razložiti zmedo moralnih predočb; za eno samo ped zemlje so zmožni žrtvovati poštenost in čast žene, ubiti nasprotnika, trpeti v ječi ali dati s prav táko lahkoto svoje življenje.

Večinoma so žene tiste, ki končajo tragično; toda njihovemu tragičnemu koncu ni vzrok le pohlepnost po zemlji — ki tvori glavni življenjski interes moškega — marveč prav često strast, ki se v teh po naravi bolj ognjevitih ženah in morda zato, da

Kronika

Staro časopisje

Ali ste vzeli kdaj v roko stare ilustrirane revije — stare, postavimo, samo deset let? Nič več ko deset let in že vam zašumi pod prsti prah zgodovine, že dihne v dušo kakor večerna sapa melanholija stvari, ki minevajo ali ki so že minile.

Listal sem te dni po šopu starih, že dolgo zavrženih ilustracij — tistih, ki jih po navadi nihče ne shranjuje in nihče ne hvali zaradi njihove pomembnosti. Žive samo mesec, kvečjemu nekaj mesecev, izjemoma leto dni in potlej propadejo na smetiščih — umazani, orumeneli, zgodaj postarani dokumenti časa, ki je šel mimo nas. Podoba ljudi, ki so bili kdaj potrebni in koristni in so svoje doslužili...

Po desetih letih so ti časopisi, pravim, že zgodovina. Če ne drugega, vsaj priprava za njo. So več kakor preteklost, kajti preteklost je vse, kar ni v tem trenutku in sedanjosti je komaj toliko, kolikor je more ujeti naša bliskovita misel. Vse se ruši v preteklost, vse požirajo njeni valovi. Ideje, problemi, ljudje, dogodki, vse neutegoma odhaja, odteka; vse se v desetih letih spremeni, postara, zmaliči, često zmanjša iz veličin v nespoznatne malenkosti. Slava, moda, uspehi, sreča, nesreča — vse drvi. Zgodovina nastaja šele tam, kjer se preteklost za naš videz zgosti, strne, dobi skupne oblike svojega časa.

Tudi stari, zavrženi časopisi imajo po desetih letih svoj posebni čar. V njih so — kakor povsod v življenju — velike in majhne, važne in nevažne reči. A zadošča že deset let in že se spremene merila: marsikaj, kar je bilo takrat veliko, utegne zdaj postati majhno. Nekoč važne reči so na mah brezpomembne, napihnjene senzacije so zastarele smešnosti, »problemi časa« nezanimive podrobnosti. Kolikokrat se ob teh podobah na starem, zavrženem papirju vprašujemo: Kako smo mogli tako naivno misliti, tako nemogoče presojati pojave, ljudi in dogodke? Kdo? Mi in vsi drugi. Iluzije, dim... O, danes vemo vse kaj drugega: vemo, na primer, kaj se pravi: veliko, pomenljivo, usodno! Pojdite za peč s temi svojimi nekdanjimi dogodki in senzacijami, s temi igračkami svoje razvajene fantazije! Mi vemo, kako se dela zgodovina! Mi poznamo svet!

— Tako pred zavrženimi dokumenti nekega časa popravljamo same sebe in se rogamo svojim nekoč trdnim merilom in zanesljivim pogledom. V motnem zrcalu preteklosti se zdimo pametnejši, kritičnejši. Čakajte, ljudje božji, čez deset let utegnemo spet poiskati zavržene ilustracije, če bomo še živeli. Takrat bomo še starejši in še bolj modri. Kako neki bomo takrat presojali obraze, pojave in dogodke v orumenelih ilustracijah?... **XYZ**

*

* **VSEM UJETNIKOM.** Rdeči križ poroča: Vse ujetnike, ki so se in se bodo v prihodnjih dneh vrnili iz nemškega ujetništva domov v Ljubljansko pokrajino, nujno prosimo, da se osebno ali pismeno zglase v naši pisarni na Miklošičevi cesti 22 b in nam javijo svoj povratek. S tem nam bodo olajšali vodenje naših seznamov in pripomogli k boljšemu delovanju.

* **Zdravstvena kolona na Notranjskem.** Sporočili so nam: Na svojem potu po Notranjskem je obiskala zdravstvena kolona 14. t. m. tudi vas Unec pri Rakeku, kamor je prišla iz Grahovega. Dva velika avtomobila imata vse moderne priprave za zdravniško preiskovanje bolnikov. K pregledu je bila poklicana šolska mladina, ki je bila natančno zdravniško preiskana. To priliko so porabili tudi vaščani, ki so se dali zdravniško preiskati v velikem številu. Zdravniki so ves odmerjeni čas neumorno delali in izvršili 563 pregledov vseh vrst. Dajali so potrebne nasvete in recepte in so tudi takoj pomagali s sredstvi, v kolikor so jih imeli na razpolago. Vse brezplačno. Zato se zahvaljujemo za skrb za ljudsko zdravje kr. vladi, generalnemu direktorju za ljudsko zdravje g. E. Petragnaniju, direktorju Zdravstvene avtokolone cav. dr. Duceju in vsem sodelujočim gg. zdravnicam in zdravnikom pod vodstvom primarija dr. Flajsa za njihovo ljubeznivo človekoljubno delo.

* **Potrdila o velikosti neposrednega davka zaradi odmere šolnine.** Državni uslužbenci in upokojenci, ki bodo potrebovali ob vpisu otrok v šolo zaradi odmere šolnine potrdila o velikosti neposrednega davka, naj zanje takoj vložе prošnjo. Državni uslužbenci in upokojenci, ki plačujejo poleg uslužbenskega davka na svoje prejemke tudi davek po kateri drugi obliki, za katerega so obremenjeni pri eni ali pa pri več državnih upravah, naj naslove svojo prošnjo na pristojno davčno upravo, predlože pa naj jo po uradni poti oziroma neposredno oblastvu, ki jim likvidira prejemke. Ti uradi bodo prošnjo s podatki o velikosti uslužbenskega davka na prejemke poslali pristojni davčni upravi. Prošnjam, kolkovanim s kolkom za 3.80 L (10 Din), je treba priložiti za potrdilo kolek za 7.60 L (20 Din), za vsak zaprošeni prepis potrdila pa še kolek za 3.80 L (10 Din). Kjer kolkov ni več na razpolago, naj stranke plačajo takso pri pristojni davčni upravi ali pri upravnem oblastvu, ki bo na prošnji potrdilo, da je taksa za vlogo in potrdila plačana.

* **Splitski prefekt na Visu.** Splitski prefekt je te dni v spremstvu ostalih predstavnikov oblastev prvikrat obiskal Vis. Med drugim si je ogledal velike tvornice ribjih konzerv v Komiži, kjer mu je delavstvo in ostalo prebivalstvo priredilo svečan sprejem. Pri tej priliki se je podrobno porazgovoril o gospodarskih potrebah otoka, nato pa je na občini v Ducejevem imenu razdelil nekaj daril najpotrebnejšim materam, ki imajo največje število otrok.

* **Tržaški prefekt med kraškimi kmeti.** Sežana je imela v ponedeljek popoldne redko priliko, da v svoji sredi pozdravi prefekta Tržaške pokrajine Eksc. Tulija Tamburinija, ki je prispel v spremstvu zveznega tajnika cons. naz. Pietra Pive. Kmetje in kmetice, ki so pravkar v polni meri zaposleni z mlačvo, so visokima predstavnikoma priredili prav slovesen sprejem. Prefekt je imel kratek, pomemben nagovor na množico, nato pa se je z ljudmi podrobno razgovarjal o raznih tekočih gospodarskih vprašanjih.

* **Odlikovanje mladega mornarskega častnika.** Mornarski podporočnik Diego Dabinović iz Trsta je bil odlikovan z bronasto kolajno v priznanje zaslug, ki si jih je pridobil v pomorskih bitkah

* **Radiotelegrafska zveza s Siamom.** Italoradio je otvoril za občinstvo novo neposredno radiotelegrafsko zvezo med Italijo in državo Tai, na progi Rim—Bangkok. Po tej poti se bodo v bodoče oddajale vse brzojavke med Italijo in Taisko.

* **Meso za bolnike.** Po odredbi Ministrstva za poljedelstvo in gozdove se bo v bodoče vse dni v tednu — torej na mesne in brezmesne dni — razdeljevalo meso bolnikom po bolnicah ali v domači oskrbi, če so po zdravnikovi sodbi resnično potrebni mesne hrane. Odmerjena je količina 180 gramov mesa za osebo na dan, v čemer je vštetih 25 odstotkov kosti. To meso je namenjeno v prvi vrsti diabetikom, težko slabokrvnim in pa na ledvicah bolnim. Na podlagi predpisanega zdravniškega spričevala dobe ti bolniki v občinskem uradu za prehrano posebne nakaznice, ki imajo trajno veljavo, če gre za primere kroničnih obolenj. Začasno pa dobe nakaznice za meso tudi teže bolni za jetiko in za nekatere druge notranje bolezni, če zdravnik ugotovi, da jim je mesna hrana resnično potrebna.

* **Novo poslopje Narodnega gledališča v Zadru.** Narodno gledališče v Zadru je bilo v aprilu tako močno poškodovano, da v njem ni bilo mogoče več prirejati predstav. Kinematografski programi, ki so izpolnjevali dobršen del sezone, so se od takrat izvajali samo še v Kinu pod milim nebom in pa v kinu Impero. Lastnik obeh kinematografov in gledališča je comm. Aldo Meštrović, ki se je odločil, da zgradi gledališkim igram v Zadru nov dostojanstven dom. Ruševine starega poslopja je dal odstraniti in na mestu gradi zdaj novo gledališče v najmodernejšem slogu, ki bo znatno večje od prejšnjega, saj bo imelo dvakrat toliko sedežev in stojišč. Novo poslopje bo zgrajeno tako, da bo lahko služilo predvajanju opernih, dramskih in kinematografskih predstav. Zader, ki je v novih razmerah postal glavno mesto italijanske Dalmacije, bo na ta način dobil pomembno kulturno ustanovo, ki mu je potrebna toliko bolj, odkar staro poslopje Verdijevega gledališča ni več za rabo.

* **V apnenico je padel in zgorel.** V okolici Vidma v severni Italiji ima videmski industrijec Francesco Del Fabbro velike apnenice, pri katerih je bil zaposlen tudi 57letni Dino Paoluzzi, stanujoč pri Sv. Roku. V petek dopoldne so tovariši Dina iznenada pogrešili. Malo prej so ga še videli, kako je z vozičkom šel proti kopi, z očitnim namenom, da zakrije praznino, ki je nastala, ko je bil izgrebel nekaj živega apna. Bog ve, kako je med delom izgubil ravnovesje, da je padel v gorečo kopo in izginil pod površino. Njegovi tovariši so od kraja mislili, da je šel kam po opravkih. A ko ga le ni bilo od nikoder, so sprevideli kruto resnico. Seveda bi bila vsaka misel, da bi nesrečnega delavca skušali reševati, od vsega početka zaman, zakaj v apneni peči vlada 9000 kalorij vročine in nesrečni Dino Paoluzzi je v nekaj trenutkih zgorel, da ni bilo o njem ne duha ne sluha. Pokojnik je bil dober delavec in skrben družinski oče. Vest o njegovi žalostni smrti pa je vzbudila toliko globlji vtis, ker je komaj nekaj dni poprej prejel sporočilo, da je njegov najstareši sin, ki se je boril na fronti, padel v ujetništvo.

---

se boljše prilagodijo ostremu podnebju, kaže v tolikih primerih z divjo silo.

Budakovih tipov ne srečujemo drugje. So pravi tipi velebitnega Krasa, tipi, ki jih je pisatelju uspelo odkriti med rojaki.

Ljubezen do iste deklice je razdelila dva brata. Mlajši, ki jo je dosegel, je odšel v drugo deželo. Poročil se je tudi drugi brat. Po več kakor pol stoletja sta se vrnila v rojstni kraj, da prebivata skupaj, ker sta hotela umreti v bližini. Žena starejšega brata Duma je umrla prva; sledil ji je svak Jadre; ostala je Maša, ki je bila pravkar prekoračila sedemdeseto leto, da v poslednji bolezni streže svaku, ki bi bil nekdaj moral postati njen mož.

»Ti je še žal?« vpraša starka, nakar ji starec odvrne: »Eh, draga moja, niti z menoj ne bi bila imela otrok!«

Težko bi bilo zamisliti drugačen zaplet z bolj karakterističnimi posameznostmi, da izrazimo mogočno bolest kmeta, ki nima komu zapustiti zemlje, na katero je privezan bolj kakor na samega sebe.

Budak, zares pravi umetnik, zna to doseči naravno, s samimi sredstvi, ki jih nudi umetnost.

Drug pogled na življenje Ličanov je vklesan v usodi lovilca kač. Ljudje se ga boje kakor čarovnika in se zatekajo k njemu kakor k čudodelniku, toda zaradi njegove strasti do kač ga ni hotelo iz strahu poročiti nobeno dekle. Toda ko lovilec kač dopusti, da mu ljubljena deklica z zvijačo izsili obljubo, da bo v bodoče ubijal in zatiral kače, pusti svoj usodni poklic in pride do tega, kar je vse dotlej zaman učil svoje rojake, da kače ugriznejo le tistega, ki se jih boji in ki jih hoče uničiti.

Povesti »Pravi človek« in »V snegu in ledu« nista nič manj razburljivi od »Privorja«, ki deluje tako, da kri ledeni v žilah čitatelja enako kot arktično ledeni veter, ki brije z Velebita in ki je zakrivil, da sta uboga Marija in njen konj premrla od mraza na tej brezpotni planoti. Zato ženejo z začetkom jeseni dalmatinski pastirji svoje črede domov in pokrajina ostane zapuščena do pomladi. Uboga Marija je umrla poleg svojega konja in ubogi oče je ni našel pokojne v smrtnem spanju, ampak raztrgano od volkov in razjedeno od krokarjev.

V povesti »Mati zemlja« doseže ljubezen do zemlje paroksizem: v prepiru za ped zemlje z lastnim bratom vrže mož ženo v roke drugega moškega; nič ne koristi brezbožno žrtvovanje, kajti kasneje plane ljubosumnost še silneje na dan in izzove tragičen konec glavnih oseb.

Če se poslednja povest, ki je humoristična, ne sklada z razburljivimi novelami te zbirke, če je kako pripovedovanje prepolno dejanj, včasih v škodo psihološke, preveč natančne razčlenitve, če je možat in bujen slog včasih pomešan z lokalizmi, so vendar pozitivni elementi Budakove umetnosti toliki in takšni, da moremo zaključiti, da je pesnik našel svoj svet in da je Lika našla svojega pesnika.

Iz Ljubljane

Ob Gruberjevem prekopu

Ljubljana se naglo razvija tudi na dolenjski strani. Gruberjev prekop se je znašel sredi mesta, skoraj ko Ljubljanica. Spričo tega je razumljivo, da zasluži sestrica Ljubljanice primerno skrb. Njeno lice se je že povsem izpremenilo.

Gruberjev prekop teče od ovinka na Špici do Karlovškega mostu v ravni črti. Na tem odseku je bil na levem bregu pred kratkim primerno urejen. Od nabrežja ga loči lepo grmovje, v ravni črti posajeno. Od Špice dalje so postavljene klopi. Sredi nabrežja sta urejena dva lepa, položna prehoda skoraj do vode, kjer sta dve klopi med nasadi. Zelena trava je porasla oba bregova.

Od Karlovškega mostu do nove brvi in še dalje, do zatvornice in do železniškega mostu, je Gruberjev prekop na obeh straneh bolj pust, vendar je dobro urejen. Z novim mostom bo seveda oživljen promet tudi na tem koncu. Tu je speljana na desni strani železniška proga. Pri železniškem mostu se približa prekopu Hradeckega cesta na desni in Poljanska četrt z mestno klavnico na levi; obe spaja Hradeckega most. Lepe vile ob Hradeckega cesti segajo tu tik prekopa do Štepanje vasi, na levi pa se košati Kodelijev gozd.

Kratek pas ob prekopu ima povsem podeželski videz. Na Kodeljevem pa ga še enkrat oklenejo nove moderne vile. Tam veže obe strani še en širok most. Gradbena živahnost je na spodnjem delu prekopa na obeh bregovih prav očitna. Stavbišča bodo tudi kmalu zazidana z novimi vilami.

Struga je vseskoz urejena in dovolj globoka, saj je Gruberjev prekop umetna tvorba, zgrajena v prejšnjem stoletju zato, da bi se znižalo vodno stanje v Ljubljanici in strugi skozi mestno središče, kjer se je voda posebno v pomladnem času večkrat razlivala čez neurejene bregove.

*

u— **Srebrna poroka uglednega para.** V ožjem krogu svoje družine praznujeta danes lepo slovesnost srebrne poroke znani ljubljanski veletrgovec z železnino gospod Josip **Zalta** in njegova zvesta življenjska družica gospa Matilda. Kakor vrsta drugih podjetnih mož, ki so se uveljavili v ljubljanski trgovini, je tudi g. Josip Zalta doma iz Bele Krajine. Rodil se je v Semiču, medtem ko je gospa soproga Ljubljančanka. Dne 20. avgusta 1916 sta stopila pred oltar v frančiškanski cerkvi v Ljubljani in odtlej vzajemno delita skrbi in trud za obširno podjetje, obenem pa tudi vzajemno uživata srečo skladnega družinskega življenja. Njuno zvezo osrečujejo dva sinova in hčerka. Z njunim dragim družinskim krogom toplo čestitamo uglednemu paru k današnjemu lepemu življenjskemu prazniku!

u— **Delo na vladni palači.** Pročelje vladne palače na Bleiweisovi cesti je že povsem obnovljeno. Prav tako so dovršena dela na krilu v Gregorčičevi ulici, dočim so obnovitvena dela na Erjavčevi cesti še v teku. Novo pobarvano poslopje ima zdaj mnogo prijaznejše lice. Nad glavnim vhodom na Bleiweisovi cesti so postavili tudi velik napis PALAZZO DEL GOVERNO, pod njim pa z enakimi črkami enake velikosti VLADNA PALAČA, v smislu uredbe o dvojezičnih napisih. Obenem urejajo prijazne zelene gredice pred poslopjem na Bleiweisovi in Erjavčevi cesti.

u— **Na II. ženski realni gimnaziji v Ljubljani** (Resljeva cesta 10, v poslopju učiteljske šole) se bodo vršili naknadni **sprejemni izpiti za I. razred** dne 28. avgusta ob 8. zjutraj. Prijaviti se smejo do 26. avgusta one učenke, ki v juniju niso delale izpita. — **Popravni izpiti za I. do VI. razred** bodo od 25. do 27. avgusta, vsakokrat ob 8. zjutraj. Razpored bo objavljen na razglasni deski. — Privatistke delajo popravni izpit 28. avgusta. — **Vpisovanje učenk za novo šolsko leto** bo od 1. do 5. sept. po sledečem redu: **1. septembra:** vpisovanje učenk v I. razred (od A do N) dopoldne od 8. do 11. in popoldne od 15. do 18. (N—Ž); **2. septembra** od 8. do 11. vpisovanje učenk za II., III. in IV. razred; **3. septembra** od 8. do 11. vpisovanje učenk za V., VI. in VII. razred; **4. septembra** vpisovanje učenk z drugih zavodov. Pogoji in natančni razpored so objavljeni na oglasni deski v veži zavoda.

u— **Razpored izpitov na državni klasični gimnaziji v Ljubljani.** — Vsi izpiti se bodo vršili v II. nadstropju I. moške gimnazije v Vegovi ulici, in sicer: a) **popravni izpiti** v dneh 29. in 30. VIII. po podrobnem razporedu, ki visi v mali veži klasične gimnazije; — b) **sprejemni izpit** bo dne 29. VIII. ob 10. v učilnici VII. a razreda: — c) **privatni izpiti** bodo 25. in 26. VIII. vselej od 8. dalje v risalnici; — č) **privatni in popravni viš. teč. izpit** bo dne 27. do 30. VIII. v risalnici. — **O razrednih izpitih** onih učencev, ki so se vpisali po sklepu šolskega pouka, bodo roki pravočasno naznanjeni v dnevnikih. — Ravnateljstvo.

u— **III. moška realna gimnazija v Ljubljani.** Vse vrste **popravni** izpiti bodo od 25. avgusta dalje po razporedu, ki visi v šolski veži. **Vpisovanje** bo v rednem roku, in sicer: 2. septembra od 8. do 11. vpis lanskih rednih učencev od 2. do 8. razreda po razporedu, ki visi v šolski veži, 3. septembra vpis v prvi razred: dopoldne od 8 dalje za črke A—L, popoldne ob 15. za črke od M—Ž; 4. septembra ob 8. vpis učencev s tujih zavodov; 5 septembra dopoldne naknadni vpis zamudnikov. Zadnji trije vpisi bodo vsi v ravnateljevi pisarni. **Začetna služba božja** bo dne 22. septembra, po službi božji se zberejo vsi učenci v gimnaziji, naslednji dan se začne redni pouk. **Prošnjo za popravni izpit** je treba nasloviti na ravnateljstvo in jo obenem z letnim izpričevalom prinesti razredniku k izpitu. Kolkovana mora biti z Din 10. in še po Din 10.— za vsak predmet. **Za vpis** pa mora vsak učenec prinesti zadnje šolsko izpričevalo in davčno potrdilo. Šolnina se plača po dosedanjih predpisih. **Prvošolci** morajo prinesti k vpisu rojstni list, zadnje izpričevalo s potrdilom o uspešno opravljenem sprejemnem izpitu in tudi potrdilo davčnega oblastva. Tudi učenci s **tujih zavodov** morajo poleg zadnjega izpričevala prinesti rojstni list. **V prvi** razred se bodo vpisovali samo učenci, ki so rojeni v letih 1928., 1929., 1930. in 1931. — **V peti** razred se morejo vpisati le učenci, ki niso starejši od 17 let, **v sedmi** ne starejši od 19 let. O izjemah odloča Visoki komisariat, IV. oddelek, ako nima učenec več kot dve leti nad predpisano starostjo. Kdor od prizadetih te prošnje še ni vložil, naj jo nemudoma prinese na ravnateljstvo! **Seznam šolskih knjig** bo nabit v šolski veži. **Sprejemni izpiti** za vpis v prvi razred bodo 30. avgusta ob 8. Prošnje, kolkovane z Din 10.— in s prilogama: rojstni list in zadnje izpričevalo, je treba vložiti v ravnateljevi pisarni 29. avgusta dopoldne.

u— **Ravnateljstvo IV. moške realne gimnazije v Ljubljani** naznanja. Popravni izpiti za redne učence in privatiste od I. do VIII. razreda bodo od 25. avgusta popoldne do 27. avgusta dopoldne. Natančni razpored izpitov je na oglasni deski v pritlični avli. Pismeni popravni višji tečajni izpit za privatiste bo 28. avgusta ob 8., ustni pa 29. avgusta ob 8. — Sprejemni izpiti bodo v soboto, 30. avgusta ob 8. — Prijave za sprejemni izpit v jesenskem roku se bodo sprejemale do petka, 29. avgusta, do 12. Učenci naj pridejo v spremstvu staršev odnosno njihovih namestnikov in prineso naj s seboj prošnjo kolkovano s kolkom za 3.80 L in opremljeno z rojstnim listom in spričevalom o dovršenem IV. razredu ljudske šole. — Vpisovanje učencev v I. razred bo 2. septembra od 8. do 12. za začetne črke A do L, od 15. dalje za začette črke od M do Ž v ravnateljevi pisarni, za učence II.—VIII. razreda dne 3. septembra od 8. do 11. v njihovih dosedanjih učilnicah, za učence tujih zavodov pa 4. septembra od 8. do 11. v ravnateljevi pisarni. Naknadno vpisovanje bo 5. septembra od 8. do 11. v ravnateljevi pisarni. — Šolsko leto se bo pričelo s službo božjo v cerkvi sv. Cirila in Metoda dne 22. septembra ob 9. Po službi božji naj se učenci zberejo v svojih učilnicah. Naslednji dan bo pričetek rednega pouka.

u— **Na II. državni mešani meščanski šoli** v Zgornji Šiški bo vpisovanje dne 1., 2. in 3. septembra. Vhod v šolo po stanovanjskem traktu z vrta. Podrobnosti glede popravnih izpitov, vpisovanja (šolnina in drugi prispevki) ter o pričetku šolskega leta so razvidne na oglasni deski poleg vhoda v stanovanjski del šole.

u— **Iz loja dobro mast** si pripravimo, če loj razrežemo na precej velike kocke in ga polijemo z mlekom. Ko loj tako nekaj ur stoji, ga osolimo, pridenemo še nekaj lovorovih listov in začnemo cvreti. Ko se ocvirki lepo zarumene, pridenemo koščck suhega kruha, najbolje skorjo, na pol prerezano čebulo in eno jabolko. Loj pražimo toliko časa, da postanejo ocvirki zelo temni. Važno je pa, da se loj počasi strjuje, ker tako postane kašnat in je primeren za splošno rabo. Ocvirki so posebno dobri za tako imenovane koroške cmoke, a kruh, ki smo ga prej dali v loj pri praženju, je tudi poraben za cmoke, čebula pa prav dobra za juho.

Golarjev literarni večer v Metliki

Za Golarjevim literarnim večerom, ki je bil nedavno v frančiškanski dvorani v Ljubljani, je prišel na red Golarjev literarni večer v Metliki. Ta je bil v nedeljo zvečer v veliki dvorani bivšega sokolskega doma, ki se sedaj zove Teatro Puccini. Dvorana je bila polna do dveh tretjin. Mnogi, ki so si oskrbeli vstopnice, niso dospeli; najbrž ne zato, ker jim je dan sedaj odmaknjen zaradi zgodnje ure in težkega časa, ki zaklepa človeka v posebne misli in skrbi. Kdor pa je bil na večeru navzočen, je s polnim užitkom zajemal iz Golarjeve besede poživljajoč napoj lepote in vedrine, ki se baš sedaj tako toplo prilega vsakemu dobremu srcu: kakor bi zdravilne kapljice padale vanje.

Žal, da Cvetko Golar sam ni mogel priti med nas. V sedanjem svojem osebenkovanju je ležal bolan, kar nam je v uvodni besedi povedal njegov prijatelj Vaclav Držaj. Ako bi bil Golar med nami, bi se prepričal na svoje oči, kako je prav, da je za svoj večer takoj za Ljubljano izbral Metliko. Cvetka je bila usoda pognala iz Ljutomera, kjer je zadnja leta gazdoval v svoji hišici in v svoji vinski gorici. Metlika, ki ji vinorodne gore daleč naokrog takisto spletajo venec lepote in privlačnosti, ima mnogo sličnosti z Ljutomerom, samo da je tukaj pri nas vse bolj skromno in preprosto, medtem ko je tam vse tako košato in bogato. A kadar je tu in tam pridelek trt v sodu in čaši, čuješ prasketanje in vrenje rujne kapljice, ki je zdravje in veselje, ako je ni preveč v misli in besedi, ki pa vrže Metliko in Ljutomer po tleh, ako se je naločeš preko mere in potrebe. In pogled na Metliko in njeno okolico bi Golarju gotovo blagodejno pogladil rano, ki ga danes tako skeli v duši.

Tako pa smo mi dobili enak lek iz Golarjevih poslednjih umetniških tvorb, ki sta nam jih podala oba recitatorja: namesto Golarja hčerka njegovega že pokojnega prijatelja, pisatelja Milana Puglja, članica Narodnega gledališča v Ljubljani, ljubezniva in simpatična Meta Pugljeva iz šole Marije Vere. Drugi je bil Vaclav Držaj, Golarjev prijatelj.

Prva nam je z lepo zvenečim glasom premišljeno in čustveno deklamirala nekatere Golarjeve pesmi in je zlasti v Baladi o detetu, v Vijoli in v Favoru in Majdi dosegla višek svojega zavestnega nastopa. Njen uspeh je posledica temeljite proučitve Golarjeve poezije, ki se ji je Pugljeva posvetila z ljubeznijo. Občinstvo je mlado umetnico nagradilo s toplim priznanjem.

Vaclav Držaj nam je v uvodni besedi vešče očrtal literarni lik Cvetka Golarja, potem pa je čital nekoliko njegovih novejših pesmi in prozo: »Stari vinogradnik« ter »Mož z leseno nogo«. Od pesmi je najgloblje na vse navzočne učinkovala »Morska pesem«, ki je bila tudi najlepši zaključek tega večera, polnega užitka v dojemanju Golarjeve pesniške besede. Tudi Vaclav Držaj je bil deležen iste pohvale.

Mi, ki smo doma v vinorodnem kraju, smo najverneje prisluhnili »Staremu vinogradniku«, ker razumemo tako povezanost človeka z rodno zemljo in poznamo tako zvestobo do nje. Saj smo imeli v svoji bližini kar trojico takih starih vinogradnikov. To so bili: stari Jure Bajuk na Božakovem, stari Pečarič v Drašičih in stari Kramarič na Radarici. Tudi tem so stali na smrtno uro ob strani trije prijatelji: čutara vina, ključ od zidanice in zvesti sotrudnik v delu in trpljenju, ki ga je vsak imel.

Takih vinogradnikov danes ni več niti v Metliki niti v Ljutomeru. Samo Cvetko Golar je še, ki jim je slavo zapel v počeščenje in spomin!

— **Ljubček moj sladki, zakaj si pa danes videti tako potrt?**

Rdeči križ poroča

Na poizvedovalni oddelek Rdečega križa je prišlo nekaj obvestil o pogrešancih. Svojce naprošamo, naj se zglase v naši pisarni na Miklošičevi cesti 22 b: Jankovič Velko, Jevšjak Fani, Kovačič Marjo, Kožar Štefan, Poženel Marija, Rozman Terezija.

Pošto naj dvignejo: Abram Milica, Krekova ulica, Alfonz Pavel, bivši ravnatelj, Rakovnik, Avse Karel, inspektor pošte, Ažman Zoran, godbenik, Opera, Blaha Olga, Slomškova 14 b, Bizjak Mici, Celovška cesta, Boncelj Janez, Pavičeva ulica, Božič Mici (pri Tinci Kochovi), trafika kolodvor, Bučar Nuša, učiteljica, Chocensky Štefi, pri I. C. Maver, Černe Milica, Knafličeva ul., Posojilnica dravske banovine, Čuček inž. Ernest, rudarsko glavarstvo, Čuk Tončka, Tyrševa cesta, Demšar Boja, hotel Union, Dolar dr. Hela, Igriška ul., Dolžan Franci, Tavčarjeva ulica, Fatur dr. Aleksander direkcija drž. žel., Drčar Ernest, Beethovnova ul., Gostič Marija, Glavna pošta, Grampovčan dr. Janko, Dir. drž. žel., Gruden Polda, Prepisbiro, Glavič Hinko (firma I. Bonač), Golob Franjo, inž. kem., Grbinc Zora, Učiteljski dom, Hočevar Kuno, gimn. dir. v p., Horvat Pepca, Gradišče, Hrehorič Franc, Tyrševa c., Hribar Ivanka, Žerjavova ul. 50, Jan Zora, Mestna hranilnica, Jazbec Janko, Miklošičeva c., Jelenec Iva, Frajerjeva 37, Jeločnik Viktor, Rožna dolina, Jovan Franc, Glince 6, Jugoslovanska knjigarna, Kovač Viktor, Mahničeva 32, Kavar Albina, Resljeva 4-II, Kokalj Marija (f. Šarabon), Kolovič Ivo, dir. drž. žel., Kotnik Rajko, Kunej Fanika, Galjevica 152, Lah Milan, Likar Milka, Rožna dolina, Marsel Ivo, Dir. drž. žel., Mar Franjo, Hrenova ul., Meh Marja, Sv. Petra c. 17, Mergenthaler Adolf, tovarna usnja, Mravlje Milan, Kolodvorska ul., Obersnel Frančiška, Svetosavska 18, Orehar Anton, Pred škofijo, P. Mara, poštna uradnica, Peterin Stane, Za gradom 1, Pfeifer Josef, Dukičev log, Planina Franc, Vzajemna zavarovalnica, Potokar Sanka, Na Peči 23, Povodnik Jože, Poljanska 65, Praznik N., Da vrteh, Prijatelj Kristina, Resljeva c. 7, Poljanšek dr. Rado, splošna bolnica, Podlogar Lojze, Rajšter Lizika, Samide Justa, uradnica Vis. Komisarijata, Selan Franc, mesarija, Smerkol Leopold, dentist, Starman Janez Srbska ulica, Šalamun Komp. Lampe, Štolfa Vida, Vila Dunava, Šumak Franc, Thaler Toni, Novi trg, Valant Robar, Kolodvorska ul., Valušnik Franjo, Šiška, Vasič Leo, Fügnerjeva 17, Verderber Maks, Združene opekarne, Višnar Slavko (firma I. C. Mayer), Vovk Anton, kanonik, Zabukovec Leopold, fin. kontrola, Zamnjen dr. Srečko, Rakovnik, Zavadlav Leopold, žel. uradnik, Zlokarnik Marko, Ob. Dol. žel. 5, Zorec Stane, carinarnica, Zupan Ivan, kurilniška delavnica.

Zagotovitev mleka

Ljubljansko prebivalstvo, ki mleka ne dobiva dostavljenega neposredno na dom, ga bo dobivalo v najbližjih mlekarnah.

Zaradi pravilne razdelitve mleka na posamezne mlekarne vabi mestni preskrbovalni urad vse **potrošnike,** ki ne dobivajo mleka neposredno na dom, naj **od četrtka do prihodnjega torka, torej od 21. do 26. avgusta zvečer** naznanijo najbližji mlekarni ime in priimek družinskega glavarja in družinskih članov, stanovanje ter vsakdanjo potrebo mleka. Samo tistim, ki se bodo prijavili do določenega roka, bo dobava mleka zagotovljena.

Za prijavo potrebne **tiskovine je založil** Prehranjevalni zavod Visokega Komisarijata za Ljubljansko pokrajino ter jih **mlekarne** dobe v mestnem preskrbovalnem uradu v Mestnem domu, II. nadstropje, soba št. 3 **v sredo 20. avgusta od 7.30 do 14. Mlekarne** morajo pravilno izpolnjene prijave predložiti mestnemu preskrbovalnemu uradu v treh izvodih najkasneje **do prihodnjega petka 29. avgusta opoldne.**

Javni zavodi (bolnišnice, sanatoriji, javne kuhinje), **gostinski obrati** (kavarne, restavracije, gostilne, slaščičarne i. dr.) **in drugi večji odjemalci** naj naznanijo potrebno količino mleka pri Centralni mlekarni v Maistrovi ulici št. 10.

Omejitev za ameriške filme na Japonskem

Tokio, 19. avg. (Domei.) S službenega mesta je bilo javljeno, da bodo od 1. novembra dalje prepovedani na Japonskem vsi ameriški filmi, ki prikazujejo gangsterske prizore, pretirane ljubavne prizore in luksuzno življenje. Izmed osmerih ameriških družb za razširjanje filmov na Japonskem bo v bodoče vsaka lahko mesečno plasirala na Japonskem samo po pet filmov, ki ne bodo smeli biti samo razvedrilnega značaja, marveč bodo morali biti »zdravi filmi višje vrednosti«.

Odstranitev tujih elementov iz zasedene Francije

Pariz, 19. avg. d. Kakor javljajo z merodajne strani, bodo pozvana tuja konzularna zastopstva, kakor tudi razni tuji krogi v Parizu, naj čim prej zapuste področje zasedenega dela Francije. Gotove ugodnosti bodo priznane samo zastopnikom Čila in Argentine, ki bodo še lahko ostali v Parizu.

SPORT

Nov „teren“ za plavalce

Kaj bi bilo s tekmo skozi mesto po Ljubljanici

V letošnji sezoni žal ni mogoče prirediti velikih plavalnih tekem, pri katerih smo imeli priliko občudovati uspehe resnega in veščega treninga. Kakor v vseh sportih je nastalo mrtvilo tudi v plavanju. Vendar se nam zdi, da bi bilo le potrebno izvesti čim več internih prireditev, in sicer po zgledu lahkoatletov, kar bi bilo potrebno plavalcem in tudi všeč sportnemu občinstvu.

Ne glede na vse ostale okoliščine pa bi bilo zanimivo, da bi po dolgih letih priredili tekmo v zibelki slovenskega plavalnega sporta, na Ljubljanici. Sedanja generacija plavalcev bi se tako oddolžila svojim prednikom in obudila lepe spomine na nekdanje težke dneve, ko so trenirali in se borili za prve sportne uspehe v vodi — na Ljubljanici.

Pa ne samo iz sentimentalnih razlogov, temveč tudi zaradi zgleda, ki ga dajejo mnoga velika mesta s svojimi tako imenovanimi »tekmami skozi mesto«, bi morali prav zdaj v Ljubljani organizirati kaj podobnega. Poglejmo samo v Pariz, Rim ali Budimpešto, kjer so take prireditve združene z revijami vseh najboljših plavalcev, ne samo domačih, temveč tudi najbolj znanih iz mednarodne arene.

Zakaj bi za takšno prireditev ne bila primerna naša še zmerom lepo zelena Ljubljanica? Malo dobre volje pri plavalcih, malo umevanja pri oblastvih, pa bo izvedljiva takšna plavalna tekma prav tako po sredi našega mesta kakor je kjerkoli drugod. Vse bi se lahko uredilo tako, da bi ostala takšna prireditev na sporedu vsako leto, recimo v znamenju obujanja spominov na skromne začetke slovenskega plavalnega sporta na takrat še idiličnih bregovih našega ljubljanskega veletoka.

Topničarji 6. polka so osvojili soški pokal

Prepričevalna zmaga topničarjev nad inženjerci 3:0 (2:0)

Novo mesto, 17. avgusta.

Za nedeljsko finalno tekmo za soški pokal je bilo izredno zanimanje in že zgodaj pred pričetkom se je valila množica gledalcev proti kandijskemu stadionu. V Novem mestu še ni bilo za nobeno sportno prireditev tolikšnega zanimanja. Ob pričetku igre je bil pogled na Stadion kar veličasten, saj je obdajala igrišče množica preko 4000 gledalcev. Na visokem podstavku je bil razstavljen krasen srebrni pokal. Na okrašeni tribuni je prisostvoval tekmi tudi poveljnik soške divizije Eksc. general Romero s celotnim častniškim zborom.

Točno sta prišli burno pozdravljeni na igrišče moštvi tepničarjev in inženjercev z italijanskim zveznim sodnikom Zulianijem. Početni udarec imajo inženjerci, ki takoj izvedejo oster napad, katerega pa zaradi foula ustavi sodnik. Inženjerci igrajo proti soncu, kar jih zelo ovira v igri. Na obeh straneh se opaža početna razburjenost, vendar se topničarji hitro zbero in že v 4. minuti pošlje iznenada srednji krilec topničarjev iz 30 metrov ostro, neubranljivo žogo v levi ogel, od katerega se odbije v gol. Topničarji vodijo z 1:0, vendar se inženjerci po tem neuspehu zberejo in ob burnem navijanju gledalcev podvojijo svoje napade. Vendar izsilijo v 6. minuti samo kot. Tudi v 9. in 10. minuti izsilijo inženjerci še dva kota — zaman. Polagoma prihajajo tudi topničarji v napad in v 14. minuti strelja levo krilo s 14 metrov tik poleg prečke mimo gola. Vrstijo se izmenični napadi, situacije se bliskovito menjujejo, toda ožja obramba moštev je na višini. V 22. minuti prosti strel proti topničarjem s 16 metrov, vendar lepo streljano žogo odbije branilec daleč v polje. Inženjerci ponovno prevzamejo pobudo ter s hitrimi in krasnimi prodori preko leve zveze in levega krila ustvarjajo vedno nevarnejše situacije pred golom topničarjev. Topničarska ožja obramba pa čisti vse. Sodnik izključi v 25. minuti desnega krilca topničarjev in levega krilca inženjercev. V 30. minuti iznenadi levi half topničarjev vratarja inženjercev iz 35 metrov z ostro visoko streljano ubranljivo žogo, ki je pa vratar zaradi sonca ne vidi, in že vodijo topničarji z 2:0. Zdaj prehajajo topničarji v rahlo premoč in pri inženjercih je vedno bolj vidno pomanjkanje zveze med ožjo obrambo in napadom. V 33. minuti ponovno nevaren napad topničarjev, desna zveza iz 10 metrov krasno strelja v gol, toda vratar v palcu odlično brani. Sledita dva nevarna napada inženjercev, toda notranji trio se spušča v kombinacije in driblanje. V 39. minuti izvedejo inženjerci lepo kombinacijo: levi krilec podá desni zvezi, ta desnemu krilu, ki zelo lepo centrira, vendar topničarska obramba rešuje v kot, ki ostane neizkoriščen. Do konca polčasa je vidna rahla premoč inženjercev. V 40. minuti vratar topničarjev boksa ostro streljano žogo slabo, vendar pošlje srednji napadalec žogo iz 3 metrov med oblake.

Po odmoru ponovno prevzamejo pobudo inženjerci, ki si prizadevajo popraviti rezultat, vendar notranji trio zastrelja prilike. V 6. minuti nevaren prodor topničarjev, vendar zastrelja leva zveza krasno predloženo žogo tik mimo prečke. V 8. minuti rešuje vratar topničarjev nevarno visoko žogo z boksanjem v kot, zaman. V 12. minuti lepa kombinacija topničarjev: levi branilec poda levemu krilcu, ta srednjemu napadalcu, ki v solu pošlje žogo iz 5 metrov neubranljivo v gol in postavi končni rezultat dneva. Topničarji, bodreni od občinstva, stalno napadajo, toda dosežejo samo v 14. minuti kot. Krasno streljani korner strelja desna zveza lepo dvakrat z glavo v zgornjo prečko, tretjič pa pošlje srednji napadalec žogo iz 8 metrov med oblake. Preko desnega krila in odlične leve zveze prehajajo inženjerci v stalne napade, vendar zastreljajo lepe priložnosti. V napadu se odlikuje odlična leva zveza Bellini, ki ga pa topničarji dobro krijejo. Topničarji prehajajo polagoma v obrambo, vendar dosežejo v 27. minuti še kot, ki ostane neizkoriščen. Vedno bolj se čuti premoč inženjercev, ki si prizadevajo doseči vsaj časten gol. V 42. minuti boksa vratar topničarjev izredno ostro streljano žogo v kot. V gneči pred golom zastrelja leva zveza poslednjo priložnost.

Obe moštvi sta pokazali prav lepo kombinacijsko igro, ki je bila tudi tehnično na višini in se je odlikovala po sicer ostri, toda fair igri. Igra je bila v splošnem popolnoma izenačena in inženjerci niso zaslužili tako visokega poraza. Pri topničarjih se je posebno odlikoval nesebični srednji napadalec, ki je bil najboljši mož na polju. Tudi krilska vrsta je stalno držala zvezo med ožjo obrambo in napadom. Oba branilca pa sta predstavljala za nasprotnikov napad neprobojen zid in sta se odlikovala z lepimi odbojnimi udarci. Pri inženjercih je nasprotno popolnoma odpovedala krilska vrsta in edino ožja obramba je bila na višini. V napadu je bil gonilna sila bivši italijanski reprezentativec leva zveza Bellini, ki pa po izključitvi izbornega levega krila ni našel v napadu razumevanja za njegove akcije. Sodnik g. Zuliani je bil objektiven, vendar je zagrešil nekatere napake.

Po tekmi so se razvrstila pred častno tribuno moštva topničarjev, inženjercev in bolničarjev, ki so zasedla na pokalnem turnirju prva tri mesta. Zbrana moštva je po sprejetem raportu poročnika g. Cumerja nagovoril divizijski poveljnik Eksc. general Romero: nogomet je najpripravnejša igra za vojaštvo, kajti baš pri tej igri se v človeku izklešejo vrline, ki morajo odlikovati vsakega dobrega vojaka. Nogomet najbolj ustreza vojaškemu duhu, saj tu odločuje hitrost akcije, borbenost, vztrajnost, požrtvovalnost, gorečnost, povezanost in načrtno sodelovanje moštva, vrline, ki morajo dičiti dobro vojaško edinico. Nogomet pa je tudi igra, v kateri se zrcalijo žilava obramba in iznenadni napadi. Kakor v vojski, je tudi pri nogometu načelo: Kdor več tvega, več dobi. Nato je g. general izročil pokalnemu prvaku krasni srebrni soški pokal in 800 L nagrade, moštvoma inženjercev in bolničarjev pa 500 in 300 L.

Radio Ljubljana

Sreda, 19. avgusta 1941-XIX.

7.30: vesti v slovenščini, 7.45: lahka glasba — v odmoru ob 8: napoved časa, ob 8.15: vesti v italijanščini, 12.30: vesti v slovenščini, 12.45: operetna glasba: napoved časa in vesti v italijanščini, 13.15: službeno vojno poročilo v slovenščini, 13.17: koncert ljubljanskega kvarteta in Ježkovega tria, 14: vesti v italijanščini, 14.15: vesti v slovenščini, 17.15: koncert pianistke Loredane Franceschinijeve, 17.40: koncert sopranistke Jolande Di Maria Petris, 19: italijanska ura prof. dr. Stanka Lebna, 19.30: vesti v slovenščini, 19.45: simfonska glasba, 20: napoved časa in vesti v italijanščini, 20.20: komentar dnevnih dogodkov, 20.30: koncert sopranistke Pavle Lovšetove in basista Friderika Lupše, 21.10: koncert violinista Jana Šlaisa, ob klavirju Marijan Lipovšek, 21.50: pesmi in melodije, 22: koncert pod vodstvom Cerellia, 22.45: vesti v slovenščini.

Iz Spodnje Štajerske

Plačevanje jugoslovanskih pokojnin je urejeno. Doslej so v zasedenih krajih izplačevali jugoslovanske pokojnine samo državljanom nemške ali hrvatske narodnosti. Nakazila so bila v markah. Ostali so prejeli podpore od strani občin za najnujnejše vzdrževanje. Šef civilne uprave je zdaj odredil, da se od 1. avgusta 1941 izplačujejo vsem upokojencem dosedanje pokojnine v nemškem iznosu, dokler se zadeva državnopravno ne uredi. Pogoj je samo, da imajo upokojenci izkaznico Heimatbunda, ali da so se k njemu priglasili.

Velik zbor v Šoštanju. Kakor po drugih večjih središčih na Spodnjem Štajerskem, je bil tudi v Šoštanju sklican zbor funkcionarjev različnih krajevnih skupin. Dekliška mladež je zjutraj priredila svojo slovesnost, nakar so začeli zborovati predstavniki, ki jih je prišlo blizu 200. Organizacijski vodja Kindlhofer je govoril o nalogah tistih, ki so bili pritegnjeni k ožjemu sodelovanju v Heimatbundu.

Mali oglasi

Službo dobi

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Žagarja
gaterist in cirkularist, dobita delo pri Parni žagi Rog, Podstenica p. Toplice pri Novem mestu. Reflektira se samo na prvovrstne moči. — Zglasiti se je osebno — na pismena vprašanja se ne odgovarja. Potni strošek se povrne. 14474-1

Šivilja za perilo
ki zna tudi krojiti, dobi službo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »št. 1866«. 14433-1

Trgovsko podjetje
v Ljubljani išče spretno in vestno knjigovodkinjo, ki bi obenem vodila tudi korespondenco in ostale pisarniške posle. Znanje italijanskega jezika in slov. stenografije pogoj. Ponudbe s podrobnimi podatki in zahtevkom plače na ogl. odd. Jutra pod »Poštena«. 14493-1

Pletiljo
izvežbano, sprejmem takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 14503-1

Več dobrih zidarjev
(kamnosekov) za obdelavo kamenja, takoj sprejme Kavka Karl, stavbenik, Zibertova 11. 14498-1

Trajen zaslužek
dobe lastniki tovornih avtomobilov na pogon z ogljem. Interesenti naj se javijo na ogl. odd. Jutra pod »Trajen zaslužek«. 14499-1

Službe išče

Beseda L —.30, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Vsako delo
sprejmem, obvladam italijanski jezik, grem za tolmača. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Tolmač«. 14495-2

Knjigovodja-bilancist
zmožen slovenskega, italijanskega in nemškega jezika, s prakso tudi pri italijanskih podjetjih, išče primerno zaposlitev, event. nekaj ur dnevno. Cenj. ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Strokovnjak«. 14511-2

Izprašan kurjač
centralne kurjave išče službo. Po možnosti s stanovanjem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Večletna praksa«. 14515-2

Uradnica
perfektna v nemščini in dobra strojepiska, išče službo na deželi. Naslov: Anica Čepe, Komenskega ul. 24 (pri Ravnikar). 14518-2

Potniki

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Italijanska tovarna
električnih žarnic nudi zastopstvo izključno za ljubljansko okolico strokovni osebi. Predstaviti se: Rudan, Hotel Union, od 2. do 4. ure. 14504-5

Prodam

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Sukno za moške obleke
poceni odprodamo. Zaloga in izbira velika. Ugodno za krojače in trgovce. »Zora«, Ljubljana, Miklošičeva 30. 14201-6

Izložbe, omare, vitrine za vežo
6×2.50×60 cm, proda tt. C. J. Hamann, Mestni trg 8. 14434-6

Kupim

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

MED
vsako količino kupim. — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Med«. 12217-7

Trgovski pult
stelaže in stiskalnico za sadje kupim. Cesta v Rožno dolino 3. 14509-7

Sobo odda

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Opremljeno sobo
skromno, z električno razsvetljavo, oddam čez dan odsotnemu gospodu. Kolezija, Gerbičeva 19/II. 14519-23

Sobo
oddam mirni, stalni stranki. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 14502-23

Sobe išče

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Prazno sončno sobo
na Mirju ali v trnovskem predmestju iščem. Vhod iz stopnišča. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Samska«. 14506-23a

Opremljeno sobo
zračno, čisto, najraje z vso oskrbo, v bližini Florijanske ul., želi soliden gospod. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 14512-23a

Starejši upokojeni uradnik
išče toplo, mirno sobo z vso oskrbo pri družini starejših oseb. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Za september ali oktober«. 14500-23a

Stanovanja išče

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Solidna stranka
dveh oseb išče dvo- ali enosobno stanovanje z vsemi pritiklinami, v centru, za september ali oktober. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 14507-21a

Dvo- ali trisobno stanovanje
suho, išče mirna, čista stranka. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Štiri odrasle osebe«. 14513-21a

Pohištvo

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Jedilnico
črešnjev les, frigidaire, linolej in razne kuhinjske stvari, prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 14517-12

Radio

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

5cevni radioaparat
zaradi odpotovanja poceni prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 14494-9

Kolesa

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Pozor! Najnovejše lakiranje dvokoles
in drugih predmetov potom električne peči Vam izvrši Leopold Šušteršič, Ljubljana, Frankopanska c. 21. 14487-11

Damsko in moško kolo
eno rabljeno in eno novo, skoro za vsako ceno naprodaj. Generator delavnica, Tyrševa 13 (Figovec, levo dvorišče). 14516-11

Kolo
dirk. specialko, skoraj novo, dve rezervi, ugodno prodam. Florjančič Lojze, Florijanska ul. 19/II. 14505-11

V par minutah
pobelimo blatnik in montiramo žarilec. Prodamo poceni novo moško kolo. Frančiškanska 10, dvorišče.

Informacije

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Interprete giurato
della lingua italiana, zaprisežen tolmač za italijanski jezik dr. Mikuletič Fortunat, Kralja Petra trg 9 — tel. 34-32. 36-31

Živali

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Zgubila se je psica
mlada, 2 meseca in pol, nemška doga, belo-črna, ki sliši na ime Ada. Najditelj dobi nagrado. Odda se na naslov: Krušič Ivan, Zelena jama, Bezenškova ul. 10. 14508-27

Boxera-psa
kupim takoj ali zamenjam za dobermana. Peić, pošt. predal 17, Ljubljana. 14514-27

Les

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

50—100 vagonov
la bukovih drv iščemo. Cene frco Ljubljana. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Drva«. 14492-15

Borov okrogel les
za podpore, 5 kub. metrov, prodam. Prisojna 1, hišnik. 14497-15

INSERIRAJ V „JUTRU“!

ITALVISCOSA

CORSO VITTORIO EMANUELE No 37-39

MILANO

Società per la vendita esclusiva delle fibre tessili artificiali VISCOSA prodotte da:

Družba za izključno prodajo umetnih tkalnih vlakenj VISCOSA, ki jih izdeluje:

SNIA VISCOSA
SOCIETA NAZIONALE INDUSTRIA APPLICAZIONI VISCOSA
Sede Sociale e Direzione:
Sedež družbe in ravnateljstvo:
MILANO — Via Cernaia No 8
Stabilimenti:
Prodajalne:
Altessano, Casale Monferrato, Ceriano Laghetto, Cesano Maderno, Cismon del Grappa, Cocquio, Ferrara, Reggio Emilia, Apuania, Magenta, Pavia, Torino Lavorati, Torino Meccanico, Torino Stura, Torviscosa, Varedo, Venaria Reale, Venaria Solfuro, Vittorio Veneto, Voghera, Barcellona (Spagna) Città del Messico (Messico), Oporto (Portogallo)

CISA VISCOSA
COMPAGNIA INDUSTRIALE SOCIETA ANONIMA VISCOSA
Sede Sociale e Direzione:
Sedež družbe in ravnateljstvo:
ROMA — Via dei Sabini No 4
Stabilimenti:
Prodajalne:
Concorezzo, Cusano Milanino, Este, Gragnano, Napoli, Padova, Pedrengo, Ranzanico, Rieti, Roma, Terni, Collestatte, Torino.

SOCIETA ANONIMA ITALIANA PER LE FIBRE TESSILI ARTIFICIALI GIA CHATILLON
Sede Sociale e Direzione:
Sedež družbe in ravnateljstvo:
MILANO — Via Conservatorio No 13
Stabilimenti:
Prodajalne:
Castiglion Dora, Ivrea, Vercelli, Rho, Pogliano, Motta S. Damiano, Trino Vercellese, Apuania, Novara.

✝

V svojem in v imenu sorodnikov naznanjam žalostno vest, da mi je danes umrl po dolgem trpljenju moj ljubi in najdražji mož, sin, brat in svak, gospod

Jože Češčuh

stavbenik iz Trbovelj

K večnemu počitku v Zagorje bo odpeljan z avtom v sredo ob 13. iz mrtvaške veže ljubljanske splošne bolnice.

Ljubljana, Sovodnje, Zagorje, 19. avgusta 1941.

Žena KRISTA ČEŠČUH roj. FLISEK

J. Esteven 33

SKRIVNOSTNA KRČMA

»Ali vam je bolje?« me je vprašal z mehkim glasom.

Odgovorila sem s čudnim grgranjem v grlu, in ko sem poskusila vzdigniti glavo, sem zagledala pred seboj drugo obličje, dokaj bližje od njegovega in pokrito z izrazom tesnobne napetosti. Prav napeti sem se morala, da sem spoznala Gracijo Oliverjevo. Držala je mojo glavo v naročju.

»Kaj pa Leila?« sem zamrmrala.

»Leili ni sile,« je s poudarjeno zateglim glasom odvrnil Clavering. »Ta mah plava proti Chesapeaškemu zalivu. Časih le ni slabo, da nosi človek samokres pri sebi.«

»Miruj, dragica,« je rekla Gracija, ko sem se poskusila vzravnati.

Začul se je tretji glas, poln bolečine:

»A kaj bom zdaj brez Leile, brez svoje psice?«

»To je vaša skrb,« ga je s trdim glasom zavrnil Clavering. »Vedeli ste, da je psica nevarna vsakomur, kdor je v vodi. Toda niste se znali upreti skušnjavi, da ne bi hodili semkaj, in za las je manjkalo, da se ni zgodila nesreča. Malo je manjkalo, pa bi se bila zgodila že tisti večer, ko je naskočila mene. ‚Nesrečna krčma‘ dela res vse, kar more, da zasluži svoje ime, kaj ne, Gill?«

»Ne vem, kaj hočete reči,« je slepec zastokal. In Gillov mrliški obraz z velikimi črnimi naočniki se je zdaj vendar že pokazal mojim očem. »Saj sem vse storil, da bi sklical Leilo nazaj. Ali me niste slišali? Ta žival je zame velika izguba... velika, velika izguba...«

Slišala sem trkljanje njegove palice po obrežnem kamenju in njegove negotove korake, ki so se oddaljevali proti gostilni.

»Kaj se je zgodilo?« sem vprašala. »Ničesar se več ne spominjam. Sem mar omedlela?«

Nič se ni več zibalo okrog mene; sedla sem pokonci in uprla oči v Claveringovo mokro postavo. V svoje veliko začudenje sem opazila, da je podoben človeku, ki bi se rad za nekaj opravičil.

»Veste,« je začel, »premalo časa je bilo za kdo ve kakšne obšesti. Treba vas je bilo spraviti na breg, a brcali ste tako, da sem vas moral uspavati.«

»Uspavati?«

»Da, da. Prvič v svojem življenju sem se lotil ženske s pestmi. A treba je bilo. Upam, da me zaradi tega ne ovadite sodišču.«

Tisto, kar me je presenečalo še vse bolj od njegovega udarca s pestjo, pa je bila misel, da mi je človek, ki sem ga imela za tatu in lažnivca in ki sem z njim že teden dni grdo ravnala, rešil življenje. Spričo tega se mi je zdelo vse, kar je utegnil biti, docela brez pomena.

Zamrmrala sem nekaj, toda v oči se mu nisem upala pogledati. Nezmožna, da bi mu izrazila svojo globoko hvaležnost, sem hkratu čutila, da bi bila običajna, vsakdanja zahvala tisto kakor žalitev. Zato sem rajši molčala in se s pomočjo Gracije Oliverjeve spravila na noge; toda kolena so mi klecala, in spoznala sem, da nikakor ne bom mogla hoditi.

»Ali bi vam bilo neprijetno, če bi me nesli?« sem vprašala Claveringa.

Po izrazu njegovih oči sem videla, da ga vse zahvale tega sveta ne bi mogle bolj razveseliti od teh besed. Rahlo me je vzdignil od tal in z Gracijo ob strani in menoj na rokah krenil proti gostilni.

»Kar navada mi postaja,« sem mu dejala.

»Meni je na vso moč po duši,« je odgovoril.

K sreči je bila mati zunaj, tako da nismo srečali v veži nikogar. Clavering me je zanesel v mojo sobo in me položil na posteljo. Ko mi je polagal blazine pod glavo, si nisem mogla kaj, da ne bi storila nečesa, kar bi se bilo zdelo še pred nekaj minutami vsakomur nemogoče. Bodi si, da sem mu hotela pokazati svojo iskreno hvaležnost, bodi si, da sem ga hotela na ta način poprositi za odpuščanje, bodi si... skratka, nemara je bilo tudi kaj drugega. Rahlo, rahlo sem ga poljubila na lice, sama ne vedoč, kako in kdaj.

Rage se je mahoma vzravnal in me pogledal iz višine svojih dveh metrov, z izrazom, ki ga do smrti ne bom pozabila: z neskončno nežnostjo, z brezmejno odkritosrčnostjo in hkratu s spoštovanjem.

»Upam, da to pomeni, da ne mislite več tako slabo o meni, gospodična Ana.«

»Ne, prisežem vam, da ne,« sem odgovorila. »In prosim vas, odpustite mi vse, kar sem kdaj rekla. Ne razumem vas, Rage Clavering, a ne glede na vse vam zaupam.« In ko se mi je zazdel ta način govorjenja previsok sem dodala: »Bedasto je bilo misliti, da nam hočete storiti zlo.«

Oberoč me je ujel za desnico in jo krepko stisnil, preden jo je izpustil.

»Da bi vam hotel storiti zlo!« je rekel. »Bog nebeški!« Nato je krenil proti vratom. A preden je prišel do njih, se je še enkrat vrnil in dodal: »Zdaj grem klicat mamico.«

XIX.

VESELICA

Za mojo mater je bilo značilno, da je takoj po tem, ko se je prepričala, da mi ni sile, jela skrbeti za Gilla, ki je bil zdaj brez svoje psice.

»Siromak!« je dejala. »Če se je čutil že prej zapuščenega in izgubljenega, ujetnika svoje slepote, in ni imel žive duše razen psa, ki ga je spremljal, kako mu mora biti šele zdaj!«

Skušala je torej potolažiti Gilla, kakor je vedela in znala, ter ga obsipala z vsakršno pozornostjo.

Jaz, ki nisem tako mehkega srca, si zastran tega nisem belila glave, tem manj, ker ni bilo videti, da bi Leilino izginjenje oviralo slepca v njegovem gibanju. Gill je poznal že vsak kotiček gostilne in njene okolice in se je zdaj ob svoji palici še več in bolje sprehajal kot kdaj poprej z Leilo. Tudi se mi ni zdelo, da bi bil materi za njeno prijaznost le količkaj hvaležen. Njegovo mračno lice je imelo izraz, ki mi ni bil všeč in ki ga nisem in nisem mogla pozabiti. Navadil se je bil, da je po vse ure sedel in strmel s črnimi naočniki proti reki ter se prihuljeno smehljal, kakor bi se zabaval s svojimi lastnimi mislimi. Najbolj pa me je begal glas njegovih korakov, kadar je v nočeh počasi drsal po hodnikih ter mi obujal v duhu vse strahove zastran naše hiše, ki sem jih bila sklenila pozabiti.

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.